

38295.12

K. k. Studienbibliothek Ljubach

LIVIJEV KOMENTAR.

II. del.

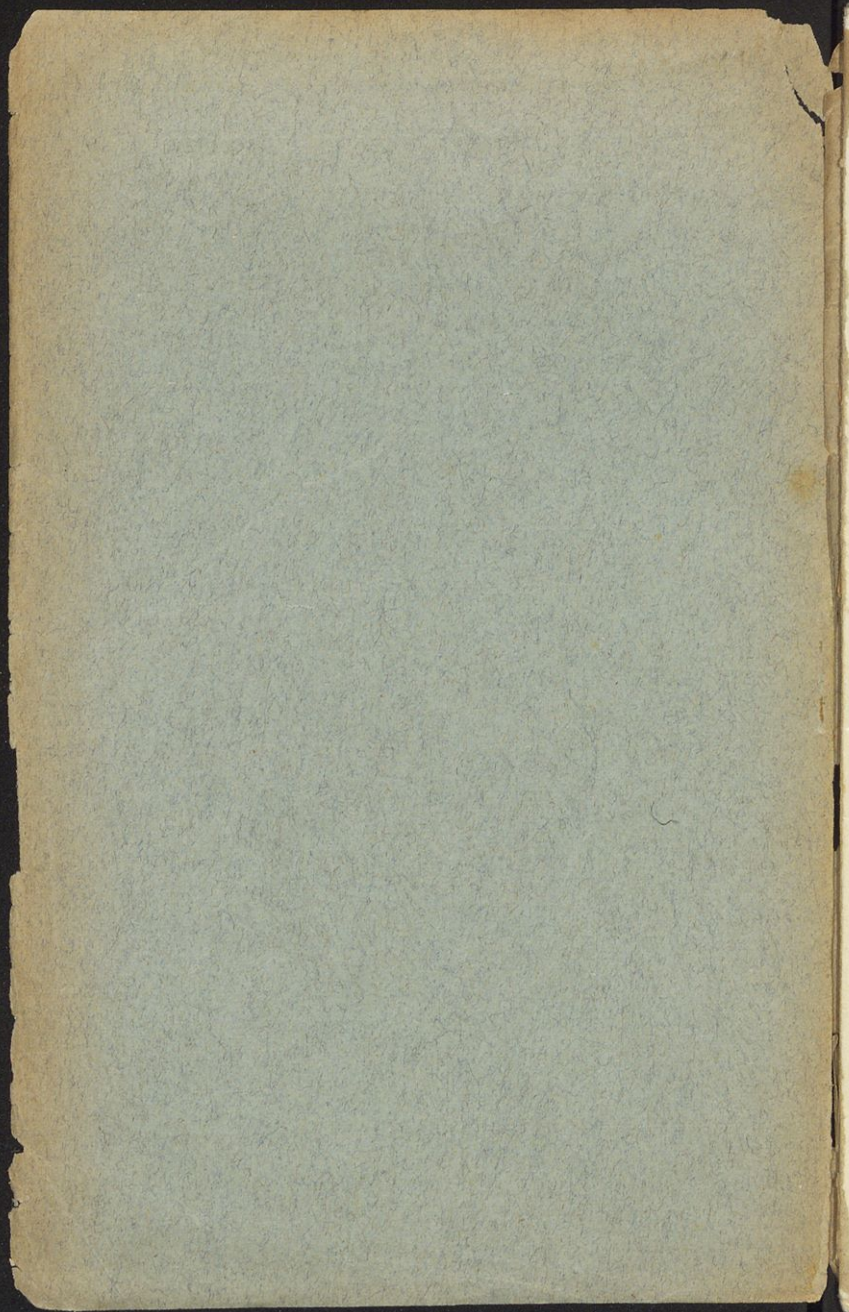
Sestavil
Anton Jeršinovič.

V Ljubljani 1909.

Založilo „Društvo slovenskih profesorjev“.

Tiskala „Narodna tiskarna“.

21. knjiga.

030043659

I.

In parte operis nasprotje: *summa totius* (celo delo); — *praefari* (cf. *praefatio*) z dvojnim objektom, 1. *quod professi sunt* (izjaviti, poudariti), in kot natančnejše pojasnilo k temu 2. *bellum . . . me scripturum*; — *bellum maxime omnium memorabile* najznamenitejša vojska; pri adjektivih na *-bilis* se superlativ redno opiše; — *nam etc.* utemeljuje izraz *bellum m. o. mem.* z dvema negativnima (*neque . . . neque*) in dvema pozitivnima členoma (*et . . . et*); — *arma inter se conferre* meriti se z orožjem (v boju); — *his ipsis* = *Romanis et Carthaginiensibus*; — *tantum virium aut roboris* (oba naroda sta bila dosegla tedaj višek razvoja in moči); *aut* = *et* (ker je stavek zanikan); — *expertas* pasivno: preizkušen; — *conferebant* imperfekt naznanja, da so opetovano poskušali drug drugega premagati; — *Mars anceps* (metonimija) neodločen uspeh; — *propius* veže Livij z akuzativom kakor *prope* in *proxime*; — *ultro* brez povoda; — *Poenis: indignantibus*; — *annorum ferme novem* (*puerum*) gen. qual. — *blandientem* (milo prositi) . . . *admotum*. Priredno!; — *Africum bellum* Hamilkar je v letih 241—238 zadušil ustajo upornih vojakov; — *altaribus* (dat.) *aliquem admovere* peljati koga k žrtveniku; — *tactis sacris* (slovesno prisego potrdiš s tem, da se dotakneš žrtve, pripravljene na žrtveniku); — *iure iurando adigere* s prisego zavezati koga; — *angere* peklo ga je; — *Sicilia Sardiniaque amissae* izguba S. in S.; — *spiritus* = *animus*; *ingens* ponosen; — *desperatio rerum* splošna obupanost; — *concessam* (*esse Romanis*) prepustiti, odstopiti; — *motus* vstaja = § 4 *Africum bellum*; — *fraude intercipere* zvijačno ugrabiti; — *insuper* povrh; — *stipendio* (davek, odškodnina) *interposito*, abl. abs. tu ne naznanja preddobnega dejanja, temveč spremno okolnost k dejanju *interceptam*. V slov. priredno!

II.

Anxius (angere) bojazljiv; vznemirjen; — *sub* takoj za; — *quinque annos* 240—235; — *se gerere* vesti se; — *in animo agitare* snovati, nameravati; — *arma inferre* = bellum inferre; — *inlatus fuisse* direktno: intulissent; — *peropportuna* s stališča Rimljanov; — *differre* odgoditi, zavleči; — *flore aetatis* v cvetju svoje mladosti; — *uti ferunt* = sicut traditur; — *conciliatus alicui* (= acceptus, carus) ljub, drag; — *inde* časovno: potem; — *indoles animi* nadarjenost, vrline; — *profecto* gotovo, izvestno; — *factio Barcina* = factio Barcae (adj. namesto gen. subst.); — *haud sane* gotovo ne; — *in imperio positus* imenovan za vojskovodjo; — *plura consilio quam vi gerens* bolj preudarno kakor nasilno nastopajoč; — *hospitia* prijateljske zveze; — *reguli* kraljiči, knezi (malih držav), *principes* prvaki (v oligarhiji); — *res Carthaginensium* = imperium C.; — *vultus* obličje, obraz, *habitus oris* izraz (v obrazu); — *tormentis quoque cum* = tum quoque, cum tormentis l. (ko so ga na natezalnici mučili); — *superante* objekt: dolores; — *mirae artis* (gen. qual.) fuerat je bil čudovito spreten; — *iungere alicui* = coniungere cum aliquo; — *mediis* ki so bivali v sredi med . . .; — *libertas* (politična) samostalnost, neodvisnost.

III.

In Hasdrubalis locum anakolut; pričakovali bi: haud dubia res fuit, quin Hannibal succederet. Livij hoče natančneje opisati Hanibalovo izvolitev; — *praerogativa*: centuria, ki prva voli (kakor jo določi žreb); — *praetorium* šotor vojskovodjev; — *iuvenis Hannibal* tedaj šele 26 let star; — *clamor atque adsensus* glasno pritrdjevanje; — *favor* potrditev; — *vixdum puber* komaj dorastel; — *accersere* (ivi, itum) = arcessere poklicati; — *in senatu* kakor zgoraj § 1. *praerogativa* rimljanski izrazi preneseni na kartaginske odnošaje; — *niti, ut* prizadevati si, da; — *adsuescere* (refl.) alicui rei privaditi se čemu; — *opes* = imperium; — *altera factio* nasprotna stranka; — *an mari* (retorično vprašanje); — *species r. p.* sijaj; — *cuius filio* zveza: et filio eius regis,

cuius; — *hereditarii* (predikativno) kot dedščina; — *parum mature* ne dovolj zgodaj; — *aequo iure cum* enakopraven z.; — *parvus ignis incendium ingens* (križna stava, chiasmus); — *exsuscitare* zanetiti.

IV.

Ac in sicer; — *optimus* tu v političnem smislu: boljari, plemiči; — *maior pars* močnejša stranka; — *omnem exercitum* = animos omnium militum; — *iuvenem* (predik.) pomlajen; — *vigor* živahnost; — *vis* ogenj; — *lineamenta* poteze (v obrazu); — *momentum est* odločuje, odločilno je; — *favor* naklonjenost; — *parendum atque imperandum* apozicija k: res diversissimas. — *habilis ad* zmožen, spreten; — *discerneret* coni. pot. za preteklost; — *praeficere aliquem* (militibus) poveriti komu vodstvo; — *ubi agendum esset* kadarkoli; iterativni konj. pogosto pri Liviju; — *fortiter* pogumno, *strenue* odločno; — *alio duce* abl. abs.; — *pericula capessere* = subire; — *consilium* previdnost, preudarnost; — *patientia par* (erat) je enako lahko prenašal; — *cibi portionisque modus* mera v jedi in pijači; — *finitus* določen; — *desiderium* potreba; — *vigiliarum somnique* k: tempora; — *discriminare* ločiti, razločevati; — *gerendis rebus* (dat.) opravi, služba; — *ea quies*; — *stratum* (sternere) ležišče; — *sagulum* (demin. k sagum) kratek vojaški plašč; — *custodiae* (posamezni) vojaki na straži; — *statio* večji oddelek na straži; — *excellens* odlikujoč se; — *conspiciebantur* so vzbujali pozornost; — *conserto proelio excedere* po končani bitki oditi z bojišča; — *aequare* izenačiti; — *religio* vest; — *indoles virtutum atque vitiorum* prirojene dobre in slabe lastnosti; — *meruit* je služil (kot vojak).

V.

Ex quo die = ex eo die, quo; — *velut* = velutsi kakor da bi; — *bellum Romanum* vojska z Rimljani; — *prolatare* = differre, odlašati; — *aliquis* pomeni v negativnih stavkih: poseben, znaten; — *quibus* (Saguntinis = Sagunto) *oppugnandis* (instrum.); — *arma movere* zgrabiti za orožje; imperfekt naznanja tu trajno politično razmerje S. do Rimljanov. Naskok na Sagunt je moral izzvati vojsko; — *ultra*

onstran, z Livijevega, torej rimskega stališča; — *in parte magis quam in ditione* C. bolj v K. ozemlju bivajoč nego jim podložen; — *aliquem petere* (kar naravnost) napasti; — *res* dogodki; *series* vrsta, red. (določen s sledečim abl. abs.); — *tractus ad bellum* prisiljen; — *stipendio inposito* = cum s. sibi imponi paterentur; — *large partiri* s polnimi rokami deliti; — *praeteritus* zaostal; — *cum fide* vestno, natančno; — *animum alicuius in se firmare* zagotoviti si vdanost; — *ab H. profugi* uskoki iz H.; — *exulibus* dat. k se *iunxissent*; — *regressum* = redeuntem; — *agmen grave praeda* četa s plenom obložena; — *cum prima quies* navadno: cum primum quies . . .; — *ab hostibus* pri sovražnikih; — *fuit* je nastal; — *vallum ita producere* nasip le toliko podaljšati; — *appendix* privesek, manjši oddelki; — *invictus* (= qui vinci non potest) nepremagljiv; part. perf. pass. nadomešča pogosto pridevnike na *-bilis*; — *aequo campo* abl. loci brez *in!* — *id: quod interesset amnis* — *quā* tam kjer; — *medio alveo* (loc.) sredi struge; — *haudquaquam* = *nequaquam* nikakor ne; — *quippe ubi* začni z novim stavkom: *nam ibi, ubi* . . .; — *vel* tudi, celo; — *temere* na slepo; — *equo stabili* = cum equus stare posset; — *comminus eminusque rem gerere* bojevati se i od blizu i z daleka; — *verticoso amni delati in hostes* deroč tok jih je zanesel med sovražnike; — *obterere* poteptati; — *in suam ripam* na breg, odkoder so bili prišli; — *varia trepidatio* splošna zmešnjava; — *in unum: locum*; — *animum recipere* od-dahniti se; — *agmen quadratum* strnjena četa; vojska ali četa tvori čveterokotnik, tako da je zavarovana na vse štiri strani (nasprotno: *agmen longissimum* gl. Caesar b. Gall. V. 31); — *fugam fecit* = fugavit; — *et in* tako; — *Carthaginiensium esse* v oblasti K.

VI.

Certamina serebantur namreč od Hanibala; *serere* sejati, *cert. serere* sejati, povzročati prepire; — *quibus: Turdetanis*; — *adesse alicui* pomagati; — *idem: Hannibal*; — *lis* pravda, prepir; — *sator* (gl. *serere*) = auctor; — *certamen iuris* pravna zadeva, pravda; — *orantes* = qui orarent; — *de re publica referre* poročati o političnem

položaju; — *placet* (senatui) sklene. Prestavi *placuisset* z glavnim stavkom in začni za dvopičjem z novim! — *quibus, si* = qui, si eis; — *dignus* upravičen, utemeljen; — *denuntiare alicui* zahtevati od koga; — *querimonia* pritožba; — *necdum* pa še ne; — *spe* = expectatione; — *afferre* sporočiti, naznaniti; — *de integro* znova; — *decernentes* (dodeliti) = decerni volebant et . . .; — *totum . . . intendebant bellum* so zahtevali vojsko izključno le proti H.; — *rem tantam movere* tako pomembno podjetje začeti; — *expectandosque: que* pomeni tukaj, ampak, temveč, ker je prejšnji stavek zanikan; — *sententia vincit* predlog prodre; — *maturius* = celerius; — *absistere* odnehati; — *in poenam foederis rupti* za kazen, ker je prekršil pogodbo; — *deposcere aliquem* zahtevati, da koga izroče.

VII.

Consultare posvetovati se; — *oriundi a* (namreč *cives*) stara oblika nam. *oriendi*; — *mixtique* = et iis admixti sunt, so se pridružili; — zveza: *quidam generis Rutulorum ab Ardea* (slednje je atribut k Rutulorum); — *in tantas opes creverant* so se bili tako okrepili; — *maritimi fructus* dohodki iz pomorske trgovine; — *multitudinis incrementum* naraščaj, pomnožitev prebivalcev; — *disciplinae sanctitas* nravno, pošteno življenje; — *fides socialis* zvestoba do zaveznikov; — *infestus* sovražen; tukaj = *instructus* za spopad pripravljen; — *tripertito* (pars) od treh strani; — *angulus* ogel, kot; — *patentior vallis* bolj prostrana dolina; — *vergentem esse* segati; — *cetera circa* druga okolica; (prislovi in prepoz. izrazi se često stavijo kot atribut); — *vineae* branilne kolibe; — *aries* oven, zidoder; — *per quas* = ut per eas; — *ut . . . ita* čeprav . . . vendarle; — *locus procul muro* mesto precej oddaljeno od zidu; tudi tukaj je *procul muro* atribut k *locus*; — *satis aequus* prav prikladen; *agendis vineis* dat. finalis; — *ad effectum operis* da dovrše delo (namreč, da naskočijo zidovje z ovnom); — *coeptis* (dat. subst. adj.) *prospere succedebat* započeto delo je dobro napredovalo; — *ut in suspecto loco* kakor umevno na nevarnem mestu; — *emunitus* dobro utrjen; — *iuventus* = manus iuvenum; — *missile* (= telum) kopje; — *submovere*

(inf. hist.) pregnati; — *pro moenibus atque turri* v obrambo zidu in stolpa; — *animus* pogum; *erat* naznanja opetovano nastopajoče dejanje; — *tumultuaria certamina* praske (neurejenih oddelkov); — *haud ferme* redno ne; — *incautius* premalo oprezno; — *subire murum* oprezno bližati se zidu; — *adversum femur* (akuz. ozira) spredaj v stegno; — *tragula* = hasta; — *circa* adv.; — *trepidatio* zmešnjava; — *non multum abest, quin* malodane, skoro.

VIII.

Obsidio prestavi z glagolom: oblegati, *oppugnatio* naskakovati; — *curaretur* notranje zavisni stavki stoje v konj.; — *curare* lečiti, zdraviti; — *apparatus operum ac munitionum* priprave za obleganje in utrjevanje; — *cessare ab* prenehati s čim; — *pluribus partibus* ne samo na „angulus muri“; — *locus vix accipit opera* je komaj prostora za oblegalne stroje; — *accipere* = capere, prim. besede, ki jih je Filip govoril Aleksandru: Macedonia te non capit; — *coeptae (sunt) agi* pri pas. inf. stoje redno tudi pasivne oblike glagola *coepi*; — *ad* pri števnikih = circiter; — *satis creditur* je prav verjetno; — *multifariam* = multis locis; *m. distineri coepti* ker so se porazdelili na mnoge točke; — *quassare* tresti, majati, poškodovati; — *una (pars)*; — *continentibus ruinis* kjer se je zid neprestano rušil; — *deinceps* (atributivno k turres) zapored; — *fragor* (frangere) polom; — *quā* abl. loci = et eā (ruinā); — *tumultuarius* gl. VII. 9; — *per occasionem partis alterius* kadar se eni stranki ponudi ugodna prilika; — *pugna conseritur* boj se bije; — *iustae acies* urejene bojne vrste, (nasprotje k tumultuariae); — *patenti campo* abl. loc.; — *tecta modico intervallo distantia (a muro)* hiše ne daleč od zidu stoječe; — *hinc . . . hinc* = hinc . . . illinc; — *corpora opponere* nasproti se postaviti; — *ullo* (samostalno) nam. quisquam; — *pedem referre* umikati se; — *confertim magis* = confertius tesneje (drug ob drugem); — *arta corpora* tiščeča se telesa; — *vano telo* brez uspeha, zaman; — *missile telum* kopje; — *hastili abiegno et c. tereti* (abl. qual. k miss. telum) z ročajem iz jelkovega lesa in sicer okroglim; — *ad extremum* na koncu (kjer je bilo štirioglati,

quadratum); — *stuppa* zadnje predivo, tulje; — *circumligare* obvezati, oviti; — *lino* 3. prevleči; — *ferrum longum habebat* subjekt je phalarica; subjekt k *posset* pa je *ferrum*; — *medium accensum* v sredini zažgano; — *mittere* metati; — *conceptumque* itd. ogenj se je že vsled gibanja samega razširil proti zadnjemu delu; — *omittere arma* vreči (proč); — *nudus* nezavarovan, neoborožen.

IX.

Praeter spem proti pričakovanju; — *resisterent* konj. v notranje zavisnem stavku, (mnenje Sagunčanov); — *sum pro victo* veljam za-, imajo me za premaganega; — *impeditus* (ruinis) ker se niso mogli prosto gibiti; — *exturbare* (gradatio k expellunt) zapoditi; — *fundere et fugare* popolnoma poraziti; — *redigunt* (re, ago) v prvotnem pomenu besede; — *adituros: ad castra Punica*; — *inter tot . . . arma* = inter tot gentes armatas tamque effrenatas (divji, podivjan); — *in tanto discrimine rerum* v tako odločilnem trenutku; — *mihi operae est* izplača se mi; — *non admissos* ako jih ne sprejme; — *protinus* naravnost; — *suorum* se nanaša na subjekt glavnega stavka, torej: Hanibalovi pristaši; — *pars altera* nasprotna stranka; — *gratificari* (gratus, facere) *alicui aliquid* ugoditi, uslugo storiti.

X.

Admissi auditive sunt namreč v Kartagini; — *vana atque inrita* docela brezuspešen; — *adversus senatum* proti mnenju s.; — *causam alicuius agere* zagovarjati koga; — *magno silentio . . . non cum adsensu* sicer . . . pa ne (asyndeton adversativum); — *arbiter* sodnik; — *Romanum bellum* vojska z Rimljani; — *praedicere* svariti; — *progenies in stirps* = filii (torej ne Hanibala samega); — *manes, ium* (sence umrlih), duh; — *conquiescere* mirovati; — *foedera Romana* = f. cum Romanis; — *cupido* = cupiditas pohlep, poželjivost; — *ex bellis bella serendo* s tem, da vodi vojsko za vojsko; — *armis legionibusque succinctus* (zeugma) oborožen in obdan z legijami; — *materia* gorilo; — *materiam igni praeberere* olje na ogenj vlivati; — *per quos* s

katerih pomočjo; — *sunt ulti*: Romani; — *bonus imperator vester* (ironično); — *res repetere* zahtevati zadoščenje; — *ut publica* (= rei publicae) *fraus absit* čeprav države ne dolže krivde; — zveza: vereor, ne eo perseverantius saeviant, cum coeperint, quo lenius agunt (et) segnius incipiunt; — *quaeque terra . . .* in sploh vse, kar . . .; — *de quo verbis ambigebatur* (ambigo 3) o čemer so se prerekali; — *unde ius stabat* kjer je bila pravica; — *ruinae* razvaline; — *meam levem esse auctoritatem* da moje mnenje ni odločilno, merodajno; — *eo, quod* zato, ker; — *dedemus* (dubit.) ali naj . . .; — *furia faxque* zli duh z gorečo bakljo; — *detestor* 1. preklinjam, zaničujem; — *dedendum*: eum esse Romanis; — *ablegare* odposlati; — *eo* tja; — *nomen famaeque eius* glas njegovega imena; — *accidit ad nos* seže do nas; — *alicui satisfacere* opravičiti se; — *decernere* predlagati.

XI.

Perorare = orationem perficere, govor končati; — *mihi necesse est* čutim potrebo, smatram za potrebno; — *oratione* (= verbis) *certare* prerekati se, debatirati; — *Hannibalis esse* biti na strani H.; — *arguere* dolžiti; — *Saguntinos* = Saguntinorum societatem; — *tempus terere* (drgniti) čas tratiti; — *disponere* razpostaviti (na mnogih krajih); — *irā*, k temu je apozicija *in hostes stimulando* (ščuvati); — *ut vero* ko pa navsezadnje; — *pro contione* spričo zbranega moštva; — *nulla vi resisti videretur posse* brezosebni sklad; prestavi: se jim pač nobena sila ne bi mogla upreti; — *cessare ab* odnehati od časa; — *novum murum reficerent, novus* stoji proleptično; — *oppugnatio . . . adorta est* so začeli mesto še ljuteje naskakovati; — *turris mobilis* premičen stolp (na valjih); — *hortator aderat* je bil navzoč in jih vzpodbujal; (samostalnike na — tor rabi Livij pogosto); — *quae: turris*; — *admota: moenibus*; — *catapultis ballistisque* metalni stroji, lučalnice; — *per omnia tabulata* v vseh nadstropjih; — *defensoribus*, navadno: a *defensoribus*; — *tum* tedaj šele; — *dolabra, ae* (dolo 1 obtesavati) cepin, kramp; — *subruere* izpodkopati; — *ab imo* v temeljih; — *caementum* (= caedimentum,

caedere) lomljen kamen; — *calce durata* z apnom strjen; — *interlinere* zamazati; — *lutum* blato, ilovica; — *structurae antiquae genus* (hypallage) stari način zidanja; — *qua caederetur: murus*; konj. izraža ponavljajoče se dejanje; — *latius ruebat* se je bolj rušil; — *patentia* (samostalno, pateo 2) *ruinis* ker se je zid rušil, so nastale vrzeli, in skozi te so korakala krdela v mesto; — *editus* višji, vzvišen; — *ut haberent* finalno k *circumdant*; — *et* = *etiam* (takisto); — *interiorem* bolj proti sredini; — *expectatio* = *spes*; — *inopia omnium* (neutr.) splošno pomanjkanje; — *tam procul Romani* le ta moment poudarja Livij, ker vojska z Ilirci, v katero so bili Rimljani zapleteni l. 219, ni bila tako velika, da ne bi bili mogli hkrati Sagunčanom pomagati; — *circa* (adv.) naokrog; — *paulisper* le za malo časa; — *adfectus* potr; — *dilectus* nabor, nabiranje (vojakov); — *acerbitas* strogost; — *consternati* = valde perterriti; — *conquistores* naborna komisija; — *defectio* odpad; — *omiserunt mota arma* so odložili orožje, za katero so bili zgrabili (t. j. so opustili misel na vojskovanje).

XII.

Nec pa tudi ... ne; — *Maharbale rem agente* ker je M. vodil boj; — *cives* njegovi ljudje; nasprotje: *hostes*; — *inpiger* delaven, vztrajen; — *aliquantum muri* dobršen kos zidu; — *ruinis strata* z razvalinami pokrito; — *ad ipsam arcem* (urbis) naravnost proti trdnjavi; — *temptata est exigua pacis spes* = *temptata est pax cum exigua spe* dva moža sta poskusila posredovati za mir, čeprav je bilo le malo upanja; — *precibus moturum* (se esse) da bo dosegel; — *condiciones tristes ferre* trde pogoje staviti; — *ut ab irato victore* (utemeljujoči *ut*) kakor je bilo pričakovati od srditega zmagalca, kakor jih stavi srdit z.; — *orator* posredovalec; — *moriturum (eum esse) qui*; — *conditionibus iis* pod takimi pogoji; — *cum singulis vestimentis* samo v obleki, ki jo imajo ravno na sebi; — *abnuere* odkimati; = *negare* reči, da ne; — *animos vincere* upogniti; (pass.) ukloniti se; — *interpreter* razlagalec; posredovalec; — *praetor Saguntinus* Livij imenuje s *praetor* najvišjega oblastnika ali poveljnika v drugih t. j. nerimskih državah;

— *et ipse ita iubebat* sam je namreč to zahteval; — *senatus mihi datur* dovoli se mi pristop k s.

XIII.

Supervacaneus nepotreben, odveč; — *metum* namreč stopiti pred vas s takimi predlogi; — *suā (culpā)* parenteza; — *vera referentibus* splošno: za tiste, ki resnico poročajo; — *pro* opiraje se na, vzpričo; — *me ... loqui* je objekt k *ea fides sit*; — *ullius alterius* (causa) namreč ne morda zaradi Hanibala; — *vel* že, tudi; — *mentionem facere* omeniti; — *postquam ... est* (ind. praes.) odkar; (stanje, ki je prej nastopilo, pa sedaj še traja); — *non iam* ne več; — *ita* = ea condicione; — *pacem ferre* mirovne pogoje staviti; — *in damno, in munere aliquid habere* šteti kaj v zgubo, za darilo; — *ex magna parte* večidel, zvečine; — *corpora* vas, vaše življenje; — *haec imperat* te pogoje stavi; — *haud despero* trdno upam; — *omnium potestas mihi facta est* dana mi je moč čez vse; — *remittere* popustiti; — *sed* pomeni: pa tudi če nič ne popusti, vendar...; — *haec patienda*: esse; — *rapi trahique* (kot plen) v sužnost odgnati; — *potius quam (ut) ... sinatis* Livij stavi za *potius quam* pogosto (z *ut* ali brez *ut*) konjektiv namesto infinitiva.

XIV.

Multitudo circumfunditur ljudstvo vre od vseh strani skupaj; — *ad haec audienda* zavisi od *multitudine circumfusa*; prestavi abl. abs. z glavnim stavkom; — *permisceri* (z dat) združiti se, pomešati se; sicer se *senatus* in *concilium* posvetujeta strogo ločena drug od drugega; — *concilium* pomeni sploh ljudsko zborovanje pri tujih narodih, (pri Rimljanih *contio*); — *primores* = principes; — *secessione factā* (oditi) = sec. fecerunt et; — *ex publico privatoque* (samostalno) državna in zasebna last; — *ad id* v ta namen; — *eodem* = in ignem; — *ex eo* vsled tega; — *pavor ac trepidatio* velika zmešnjava; — *insuper* vrh tega, povrh; — *cohors* četa, oddelek (Puncev!); — *signum dare* javiti; (tri vrste pozneje:) ukazati; — *tali occasione* ob

tako ugodni priliki; — *momento* (temporis) v trenutku, mahoma; — *crudele, ceterum* ... sicer kruto, toda ...; — *cui enim parci potuit* zakaj komu naj bi bil prizanesel; — *ante* ... *quam morientes* = *antequam* morerentur.

XV.

De industria namenoma, nalašč; — *in caedibus* klanje (na vseh straneh, zato plur.); — *ira* (Poenorum); — *militum praeda* (pri Rimljanih je pripadla odkupnina za ujete vojake državni blagajni); — *aliquantum pecuniae* precej denarja; — *redigere* spraviti (v državno blagajno); — *supellex* (supellectilis) pohištvo; — *quidam* (auctores); — *concedere* oditi; — *quae si ita sunt* če je temu tako; — *breviora* torej krajše nego 13 mesecev; — *pugna ad Trebiam* (commissa) *excedit in annum* bitka se nastavi na leto; — *consulatum inire* nastopiti k; — *a Ti. Sempronio consule* za predsedovanja konzula T. S.; — *post pugnam* šele po bitki.

XVI.

Sub idem fere tempus skoro istočasno; — *hostilis* sovražen, sovražnega mišljenja; — *excidium* razrušenje, pogin; — *simul* ... *et* ... *et*; — *socii indigne perempti* zavezniki na krut način pomorjeni; — *pudor non lati auxilii* sram, da jim niso pomagali; — *metus de summa rerum* skrb za obstoj države; — *motus* razburjenost, vznemirjenost; pl. razburljivi, pretresljivi dogodki; — *consulere* posvetovati se; — *deses, idis* nedelaven; — *Sardos* ... narodi, s katemi so se Rimljani po prvi punski vojski bojevali; — *tumultuatum* ... *belligeratum* (*bellum gerere*) prvi izraz pomenja le male nemire in naskoke, klj so jih Rimljani zlahka udušili in zavrnil, drugi pa pravo vojskovanje; — *verius* v resnici bolj; — *hostis veteranus* v boju izkušen; — *recens ab excidio* pravkar prihajajoč od ...; — *excitus* = *excitatus*, sollicitatus; prim. *concitutum*; — *gentes armorum avidae* bojaželjni rodovi.

XVII.

Nominare provinciam = *decernere*, določiti; — *sortiri* žrebat; — *iussi* (sunt consules); — *evenit* je pripadla (po

žrebu); — *sociūm* = *sociorum*; — *ipsis*: *consulibus*; — *mihi videtur* zdi se mi prav; — *scripta* = *conscripta sunt* (nabrati); — *celox*, *ōcis*, ladja brzoplovka; — *naves deducere* v morje spustiti; — *ferre ad populum* narod povprašati; — *vellent iuberent* (direktno velitis iubeatis) asindetična začetna formula pri predlogih; — *supplicatio* prošnji dan; — *bellum bene ac feliciter evenit* v. se konča; — *quod bellum* = *id bellum, quod*; — *ita* = ea condicione; — *minus copiarum* = *minores copiae*; — *et ipse* obenem tudi, takisto; — *mittebatur* so ga nameravali poslati; — *ea parte belli* namreč na morju; — *cum suo iusto equitatu* s primernim konjeništvom (300 za vsako legijo); — *sociorum* adjektivno; — *Gallia provincia* med Padom in Alpami; — *eodem versa* v taisti smeri ležeča; — *habere* = *accipere*.

XVIII.

Iusta pravilno (vse, kar se mora zgoditi po fecialskem pravu); — *legatos maiores natu* namesto dveh, kakor prej, odpošljejo sedaj pet poslancev, ker gre za važno stvar; — *legatos* predikativno; — *percunctari aliquem* vprašati koga; — *publico consilio* po sklepu države (v imenu države); — *id quod facturi videbantur* kar je bilo pričakovati; gl. XI. 2; — *nil ultra quam* nič drugega nego; — *praeceps* prenačilen; — *et prior legatio* že tudi vaše prejšnje odposlanstvo; — *cum deposcebatis* razlaga izraza *praeceps*; — *adhuc* doslej; — *verbis, re* po besedah, v resnici; — *asper* hrapav, žaljiv; — *aliquem insimulare* koga (po krivem) dolžiti; — *deposcebatur* namreč: ut reus, t. j. ne da bi preiskovali, ali ni H. ravnal po naročilu države; nasprotno *ut a confessis* ne da bi vprašali, ali ni H. na svojo roko začel vojske; — *a me confessio culpa exprimitur* od mene zahtevajo, da priznam krivdo; — *ut a confessis* kakor da bi jo bili priznali; — *extemplo* = statim, confestim; pogosto pri L.; — *censeam* bi mislil, (coni. pot. v ironičnem pomenu); — *nostra est quaestio atque animadversio* nam pristoji, da preiščemo in kaznujemo. (Zeugma, ker se naslednji odv. vpraš. stavek po smislu nanaša le na *quaestio*, ne tudi na *animadversio*); — *disceptatio* pogajanje (prestavi

z glagolom!); — *per foedus* po pogodbi; — *sua sponte* na lastno odgovornost, prim. zgoraj *suo arbitrio*; — *cavere alicui* poskrbeti za varnost koga; — *necdum enim* kajti tedaj še ne; — *at enim* (= ἄλλὰ γὰρ pa saj) ugovor, ki ga napravi govornik sam namesto nasprotnika, da mu ga takoj nato ovrže; — *excipiuntur* so izvzeti (tako, da se jih ne sme napasti); — *adversus quod* na to (trditev); — zveza: vos enim eo foedere, quod . . . icit, negastis vos teneri, quia . . . ictum est; — *ex auctoritate . . . iussu* (stalen izraz) senat pooblasti, narod potrdi; — *teneor foedere* pogodba me veže; — *de integro* znova, gl VI. 6; — *nobis insciis* (abl. abs.) ne da bi bili mi vedeli; — *omittite* = *desinite* nehajte; — *parturire . . . parere* hoteti (poroditi) ukreniti . . . v resnici ukreniti; — *sinum ex toga facere* togo nagubati; — *sub hanc vocem* takoj na to besedo; — *sinu effuso* gubo spu-stiti; — *bellum dare*: se; — *animi* pogum, srčnost.

XIX.

Directus odločen, jasen; — *percunctacio* vprašanje; — *denuntiatio* napoved; — *magis ex dignitate* bolj primeren ugledu; — *ius foederum* veljavnost pogodb; — *cum ante, tum maxime* če sploh kdaj preje, tedaj še posebno; — *res est disceptationis verborum* gre za samo prerekanje; — *diserte* razločno, izrecno; — *ratus* veljaven, (pravomočen); — *tot annorum* približno sedem let; — *vivo eo*: Hasdrubale; — *comprobare* pripoznati; — *quamquam* vendar pa, pri vsem tem; — *etsi priore foedere staretur* tudi če bi se hoteli ravnati po prejšnji pogodbi; — *sociis exceptis* vzročno; (*exceptis*) iis, qui . . . *essent* (*socii*); — *censeret* (cons. delib.) naj bi bil mislil; — *tantum* (*cautum erat*) ne, da le ne; — *defectio* odpad; — *desciscentes* ako odpadejo; — *reciperentur* (a Romanis); — *perlicere* 3. zvabiti, pregovoriti; — *quia taedebat* utemeljuje naslednji stavek; — *aliquem ad cupidinem erigere* vzbuditi pri kom poželenje; — *celebre per Hispaniam* splošno znan po celi H.; — *quae verecundia est* kolika nesramnost je, da . . . (retorično vprašanje, zato nikalnega pomena); — *Poenus hostis* P. kot sovražnik, takisto *vos socii*; — *censeo* (brez *ut*) s konj.; — *docu-*

mentum svarilen vzgled; — *verba* (= *responsum*) *ferre* prejeti odgovor; — *nequiquam* brezuspešno; — *peragraré* prepotovati.

XX.

lis (legatis); — *nova species* nenavadna prikazen; — *verbis extollere aliquid* poveličevati, slaviti kaj; — *inferenti* = si *inferret*; — *risus cum fremitu* bučen smeh; — *sedare* pomiriti; — *stolidus* neumen, bedast; — *censere* (pristavek k *postulatio*) namreč nasvetovati, od *censere* zavisi acc. c. inf. *ipsos avertere et obicere*, in od tega finalni *ne* . . .; — *in se avertere* proti sebi obrniti; — *meritum Romanorum est in aliquem* R. imajo zasluge za koga; — *ob quae* (zaradi česar) da bi . . .; — *contra ea* nasprotno pa; — *stipendiumque pendere* kot podjarmljeni narodi so morali plačevati davek; — *hospitale quicquam pacatumve* kako prijazno ali dobro besedo; — *satis* (zapostavljeno) količkaj; — *ab sociis* zaveza med M. in Rimom je že dolgo obstajala; — *cognita (sunt)* so zvedeli; — *praeoccupatos . . . ante* (pleonasmus) pridobiti, nakloniti si; — *illi ipsi* (Hannibali); — *ni = si non*, pa pri L. tudi = *nisi*; — *subinde* semtertja, včasih; — *ita* s tem uspehom; — *haud ita multo post* ne mnogo pozneje; — *erectus in expectationem belli* vznemirjen pričakujoč vojsko; — *fama satis constante* ker se je dokaj splošno govorilo.

XXI.

Concedere oditi; — *causa* povod, provzročitelj; — *partitis* pasivno; — *divendere* razprodati; — *nihil ultra* nič več; — *differendum* (esse) odlašati; — *pacatus* podvržen; — *ita, si* le tedaj, ako; — *bona* (subst.) blagodarovi; — *longinqua* (krajevno) *a domo* daleč proč od domovine; — *instet* nasčaka; — *commeatus* dopust; — *adsitis* (brez *ut*) zavisi od *edico* ukažem; — *diis bene iuvantibus* z božjo pomočjo; — *et desiderantibus et providentibus* vzročno; — *suos* svoje; — *desiderium* domotožje; — *exhaurire labores* prestati; — *quies renovavit corpora animosque* jih je zopet okrepčal in osrčil; — *ad edictum* kakor je bilo ukazano; — *vere primo* početkom pomladi (l. 218); — *recensere* ogledati; — *vota*

exsolvere alicui komu dano obljubo izpolniti; — *si cetera prospere eveniunt* ako vse drugo dobro izteče; — *curam partiri in* enako poskrbeti za; — *nudus* brez varstva, zaščite; — *ab Sicilia* (smer) od S.; — *pro eo (praesidio)*; — *maxime* osobito; — *supplementum* nadomestne čete; — *iaculatores leves armis* lahkooboroženi strelci; — *petiit* je zahteval, *ut* (final.); — *velut mutuis pigneribus obligati* kakor da bi se drug drugemu v zvestobo zastavili; — *caetratus* caetra je lahek, majhen, jermenast ščit, kakor jih rabijo Afričani in Španci; — *funditores* lučalci, pračniki; — *conquisitores* naborna komisija; gl. XI. 13; — *eosdem* zaeno.

XXII.

Neque tudi ne; — *atque in sicer*; — *inpiger* delaven, podjeten; — *Afris* dat. k *mixtum*; *genus* = gens; — *credi poterat* je bilo pričakovati; — *aptus* opremljen; — *remigium* veslo; (metonim.) veslači; — *exercitus* gen. k *hiberna*, subjekt *Hannibal*; — *per maritimam oram* ob morskem obrežju; — *fama est* pripovedujejo; — *in quiete* v spanju; — *seque-retur* (se = iuvenem); — *neque* = neve; — *secutum (eum esse)*; — *cura ingenii humani* (ljudem prirojena) človeška radovednost; — *quidnam id esset, quod* zakaj (da); — *temperare oculis nequivisse* da se ni mogel vzdržati, da ne bi pogledal; — *serpens* zmaj; — *cum ingenti strage* ob silni lomasti; — *virgultum* grmičevje; — *ferri* valiti se; — *post* (adv.); — *fragor caeli* grom; — *nimbus* hudourni oblak; *moles* pošast; — *quid prodigii esset* kaj naj to pomeni; — *pergere porro ire* (pleonasmus) iti naprej; — *nec* = neve, gl. § 6; *nec ultra* in nič več.

XXIII.

Tripertito v treh oddelkih; — *praemissis (iis), qui*; — *quā . . . erat* je atributivni stavek k *Gallorum* (G., ki bivajo v onih krajih, koder . . .); — *Alpium transitus* alpski prelazi; — *subiecta montibus* ob vznožju; — *ora* primorje; — *fauces* prelazi; — *in potestate* (sua); — *ad praesidium* v obrambo; — *rumor manat per . . .* govorica se širi med . . .; — *bellum Romanum* = bellum cum Romanis; — *iter avertet*

runt so krenili po drugi poti (kakor Hanibal) t. j. so uskočili; — *bello motos (esse)* da so se zbalj vojske; — *inexsuperabilis* nepremagljiv, nemogoč; — *anceps* (neutr.) *erat* = periculum *erat*, od tega zavisen finalni stavek *ne . . . inritarentur*; — *supra* (pri števnikih) več kakor; — *et ipsos* takisto; — *gravare* težiti; — *simulare* hliniti, delati se.

XXIV.

Mora odlašanje, zavračevanje; — *sollicitare* ozlovoljiti; — *Pyrenaeum: saltum*; — *ad arma consternati* so preplašeni zgrabili za orožje; — *moram* boji na Španskem so ga bili zadržali dalj nego je pričakoval, zato je moral hiteti, da še pravočasno pride do Alp; — *oratores* gl. XII. 4; — *congressus* (subst.) sestanek; — *laetum* z veseljem, rad; — *nec cunctanter* in takisto brez odloga; — *nec ante . . . quam*; — *si per Gallos licet* ako je Galcem prav; — *nuntios* gl. zgoraj § 3. *oratores*; — *haec* dopolni: *egit*; — *castra movere ad . . .* odriniti proti; — *haud gravate* kar naravnost; — *Poenum* = Hanibal; — *capere aliquem aliqua re* podkupiti; — *cum bona pace* povsem mirno.

XXV.

Perferre sporočiti; — *perinde ac si* prav kakor da bi; — *nec tam . . . quam* ne toliko . . . kakor (drugi člen je bolj poudarjen); — *ira* sovraštvo; — *circa* (pri rekah) na obeh straneh, ob; — *coloniam deducere* (stalen izraz) naselbino ustanoviti; — *aegre pati* hudovati se, nejevoljen biti; — *terror ac tumultus* (aliteracija) strah in zmešnjava; — *agrestis multitudo* ljudje s kmetov; — *agrum adsignare* nakazati, odmeriti (naselnikom); — *diffisus* ne zaupajoč; — *expostulare* pritožiti se; — *metari* meriti; — *obsiderentur* (Romani); — *rudis ad artes oppugnandarum urbium* nevešč, kako se naskakujejo mesta; — *piger ad* počasen, len pri-; — *eādem* in tudi; — *segnis* brezuspešno; — *intactis muris adsidere* ležati pred zidovjem, ne da bi ga naskočili; — *coeptum (est)*; — *evocare* se rabi, kadar višji ali močnejši pokliče k sebi nižjega ali slabšega, kakor n. pr. tukaj oblegajoči Galci oblegane Rimljane; — *legati* prej imenovani *triumviri*; — *fidem*

violare prelomiti dano besedo; — *obsides* talniki, ki so jih Galci v prejšnji vojski (§ 2) dali Rimljanom; — *effusum agmen* četa v neredu; — *circa viam* na obeh straneh; — *plerisque* (subst.) *incultis* ker je bila pokrajina večinoma še neobdelana; — *inexplorato* (abl. abs.) *profectus* ker je odrinil, ne da bi bil naprej poslal oglednike; — *praecipitari in insidias* nenadno zabresti v zasedo; — *multa cum caede suorum* ko je mnogo njegovih vojakov padlo v krvavem boju; — *emersit in* se je izkopal, rešil; — *temptare aliquid* napasti; — *ea* (castra); — *territare* strašiti, napadati; — *invius* nehoden; — *impeditus* porasel, težko dostopen; — *evadere* srečno dospeti, rešiti se; — *tutari* zavarovati, kriti; — *vicum = in vicum*; — *contendere* hiteti; — *ad tempus* za prvo silo, začasno (atrib. k *munimento*, dopolni *facto*); *commeatus* dovoz (živeža), *fluminis* čez reko.

XXVI.

Tumultus gl. XVI. 4; — *insuper* povrh; — *patres = senatus*; — *accipere* zvedeti; — *dilectus* nabor; — *eius* (legionis); — *cum praetore* pod vodstvom p.; — *que veže oram Etruriae z Lig. et Sall. montes*; — *Salluvium = Salluviorum*; — *proximum ostium* izliv (Italiji) najbližji; — *decurrere in mare* izlivati se; — *vixdum satis credens* ki kar ni mogel verjeti; — *superare* prekoračiti; — *de Rhodani transitu agito* nameravam iti čez R.; — *occurreret* direktno: *occurram* (nasproti se postaviti); — *iactatio maritima* morska bolezen; — *interim* začasno, zazdaj; — *ex tuto* z varnega mesta; — *ceteris* (gentibus); — *pretio pacare* z denarjem pomiriti; — *incolere* prebivati, stanovati; — *diffidere* z acc. c. inf. obupati; — *citeriore* (s Hanibalovega stališča); — *pro munimento* za obrambo; — *suis* (samost.) imetek; — *(eos) Volcarum ipsorum, quos*; — *quos sedes suae tenuerant* ki se niso mogli ločiti od svojih bivališč; — *levari aliqua re* rešiti se česa; — *urgens* nadležen; — *ingens vis navium coacta est* so spravili vkup veliko množico ladij; — *linter coln*; — *temere paratus ad vicinalem usum* kar tako pripravljen, da ga je rabila sosesčina; — *primum Galli . . . deinde et ipsi milites*; — *materia* (stavbeni) les; — *alveus*

kadunje (bile so tako nespretno zgrajene, da se jim ni moglo reči *lintres*); — *nihil curantes, dummodo* le za to skrbeč, da; — *innare aquae* plavati na vodi; — *possent* (alvei).

XXVII.

Ad traiciendum k *comparatis*; — *ex adverso* na oni strani (nasprotje: *a tergo*); — *viri* pešci; — *obtinentes* ki so zasedli; — *averteret: Hannibal*; — *adverso flumine* po reki navzgor; — *ubi primum possit* (H. je od vodnikov zvedel za prehod); — *cum opus facto sit* o pravem času; — *ad id* za to, v ta namen; — *duces* (itineris) vodniki; — *inde* (od tam, kjer je bil H.) k *ad milia* ...; — *supra* više, navzgor; — *flumen insulae circumfunditur* reka tvori otok; — *latiore eoque minus alto alveo* ker je struga širša in zato ne tako globoka; — *amnis transitum ostendit* mogoče je iti čez reko; — *viri* tukaj: jezdec; — *sine ulla mole* brez težave, napora; — *uter* meh; — *caetris* gl. XXI. 12.; — *superpositis* čez mehove so položili ščite in na njih ležali; — *et* tudi; — *alius exercitus* ostala vojska (= *ceteri*); — *rates iunctae* = *rates iunctis arboribus factae*; — *operis labor* naporno delo; — *intento duce* part. perf. pass. pri absolutnem abl. za istodobnost! v slov.: dočim ...; — *consilium opportune exsequi* načrt o pravem času izvršiti; — *postero die* (tretji dan po odhodu); — *significant* (*Poeni se*) *transisse*; — *tempori deesse* zamuditi priliko, pravi čas; — *aptatus* gl. XXII. 4; *paratus et a tatus* pripravljen za odhod in opremljen; — *eques fere* večinoma; prim. spodaj *pars magna*; dopolni: *paratas habebat*; — *adversum flumen* nasprotni tok (više gori so bili majhni otoki, ki so tok reke zadrževali); — *infra* (adv.) k *traicientibus*; — *tranquillitas* mir; tukaj: mirnejši, počasnejši tok reke; — *equum loris trahere* konja na uzdi vleči za seboj; — *puppis* krma; — *instratus* (interno) osedlan; — *frenatus* (*frenum* uzda) obrzdan; — *mihi aliquid usui est* (pas. k *uti*) poslužim se česa, rabim.

XXVIII.

Varius ululatus divje vpitje; — *moris sui* po njihovem običaju; spada h *cantu*; — *vibrare* vihteti; — *nitebantur*

(prizadevati si) k *nautarum*, *hortabantur* k *militum*; — *adverso tumultu* pred njimi; *a tergo* zadej; — *anceps terror* od dveh strani; — *in rovissa* prestavi z adv. (nepričakovano); — *utroque* na obe strani; — *vim facere* prodreti, h *conati*; — *qua* tam, kjer; k *perrumpunt*; — *per otium* brez boja, v miru; — *consilia varia* različni načini; — *certe* vsaj; — *memoria variat* poroča se različno; — *quidam* (auctores); — *ex iis* (elephantis); — *rector* vodnik; — *refugientem* vodnik beži navidezno pred naščuvano živalijo v vodo; — *gregem trahere* potegniti s seboj; — *ut quemque timentem a. d. vadum* kedarkoli je kateremu boječemu se globočine zmanjkalo tal; — *impetu i so fluminis* močni tok reke; — *rapiente* (vzročno); — *traiectos* (esse elephantos); — *ut* kakor, *foret* = *esset* (v vsakem takem slučaju, zato ne *fuisset*); — *ante rem* preje; nasprotje: *acta re*; — *ad fidem pronius est* je bolj verjetno; — *porrigere* potisniti, potegniti; — *secundā aquā* po vodi navzdol; — *retinaculum* vrv; — *pontis in modum* nalik mosta; — *solum* tla; — *aptus* narejen, pripravljen; — *co ulare* (z dat.) zvezati; — *stabilis* trden; — *tamquam (er) viam* kakor po cesti; — *feminis* samice; — *in minorem (ratem)*; — *vinculum* vrv; — *resolvere* odvezati; — *actuaria navis* (lahka in zato hitra) vesljača; — *ita* na ta način; — *alii repetiti* (aktivno) so šli zopet po druge ...; — *velut continenti ponte* kakor na trdnem mostu; — *ab ceteris* (ratibus); — *altus* (redko o rekah); prim. *altum mare* (širno morje); — *urgentes inter se* so tiščali drug na drugega; — *cedentibus extremis* vzročno k *urgentes*; — *tre idationis aliquantum edebant* so se precej plašili; — *circums ectantibus aquam* ki niso naokrog videli družega kakor vodo; — *excidēre*; — *saevientes* ki so se splašili; — *pondere i so* vsled lastne teže, (Livij meni, da sloni ne znajo plavati); — *stabiles* trdno stoječ; — *quaerendis vadis* iskajoč si plitva mesta; — *pedetemptim* (pes, tempto) korak za korakom.

XXIX.

Traiciuntur: flumen Rhodanum; — *parare* nameravati; — *huic alae equitum* zveži z *occurrunt*; — *editur proelium* = *committitur* vname se; — *quam pro numero p.* kakor

je bilo pričakovati po številu; — *vulnera* ranjenih; — *caedes* mrtvih; — *fugaque et pavor* in samo strah in beg; — *admodum* zelo; — *nec omnes Romani, sed pars G.* in sicer ne sami Rimljani, temveč tudi . . .; — *omen* znamenje; — *principium omenque* apozicija k *hoc*; — *summae rerum* vse vojske (ne glede na posamezne bitke); — *ut . . . ita* sicer, pa vendar; — *haud sane* ne baš; — *incruentam ancipitisque certaminis* dva atributa, različna po obliki; — *portendere* naznanjati, kazati na kaj; — *sui* (samostalno) vsakateri k svojemu; — *nec . . . et* niti ne . . . pa; — *stare mihi sententia non potest, nisi* ne morem se odločiti za nič drugega, kakor; — *ex* po; — *coepta* (samost.) podjetje; — *et ipse* tudi on (sam); — *conatus capere* lotiti se česa; — *iter intendere* (= pergere) nadaljevati; — *cum eo (exercitu Romano), qui*; — *manus conserere* udariti se; — *praesens* takojšnji; — *integro bello* ne da bi se prej udarili; — *libare* tukaj = *diminuere* oslabit. (Polibij poroča, da je imel H. tedaj le še 38.000 pešcev in 8000 konjenikov); — *multitudo* vojaki; — *nondum obliteratā memoriā* ker še niso bili pozabili; — *horrendam*: famā; — *utique* vsekakor, posebno; — *inexpertis* (subst.).

XXX.

Sententia stetit gl. XXIX. 5; — *animos militum varie versat* skuša na razne načine vplivati na vojake; *varie* je razloženo po *castigando adhortandoque*; — *quinam = quonam modo*; — *terror pectus invadit* strah me prevzame; — *vincens* zmagovit; — *diversa maria* Atlantsko in Sredozemsko morje; *diversa* ločena po gibraltarski ožini; — *quod (eos), quicumque*; — *eos dedi* acc. c. inf. za *postulare*; — *velut ob noxam* = *velutsi noxii essent*; — *id: iter*; — *longum* predolg; — *ad exortus* navadno *ad ortum* ali *ad orientem solem*; — *emensus* pasivno; — *superatum* in *traiectum* zavisita od *cernant*; — *Italiae sit* že pripada Italiji; — *subsistere* ustaviti se; — *in ipsis portis* tik pred vrati; — *montium altitudines* visoke gore; — *fingerent altiores (esse Alpes)* pa naj si tudi mislijo, da so A. višje; — *quidem* saj tudi; — *animantes* = *animalia* (živa bitja); — *pervius* dostopen; — *pennis* na perotih, *sublime* (adv.)

po zraku; — *maiores eorum* namreč Galcev v Italiji sploh; — *indigenas* prvotni prebivalci; — *advenas* (atrib.) *Italiae cultures* kot priseljeni prebivalci Italije; — *migrantium modo* (= *more*) kakor izselniki; — *quidem* pa (gradatio!); — *periculum exhaurire* prestat, pretrpeti; — *quicquam ... quod moretur* sploh kaj, kar bi utegnilo zadrževati; — *ea*: Alpes et Romam; — *animo atque virtute* (abl. lim.) *alicui cedere* priznam, da je kdo bolj pogumen in hraber; — *finem* predikato; dopolni *fore*; — *campum* (*Martium*); — *interiacere* z dat. (ki leži med ...).

XXXI.

Incitatos (*militēs*); — *adversā ripā Rh.* ob R. navzgor; — *mediterranea* (subst.) sredina; — *non quia ... esset, sed ... credens* (ker je menil); — *rectior via* bližja pot; — *quantum* (kolikor) ... (*tanto*) minus; — *cum quo* = *quocum*; — *in animo mihi est* nameravam; — *quartis castris* = *quarto die itineris*; — *diversis ex Alpibus* (Izera iz grajskih, Rodan iz peninskih Alp); — *agri aliquantum* velik kos zemlje; — *amplecti* oklepati; — *incolunt* (absolutno) prebivati; — *prope* v bližini; — *iam inde* že tedaj (ne samo pozneje); — *certamine* (abl. caus.); — *ambigere* prerekati, prepirati se; — *pellebatur* impf. de conatu: — *peropportuna* ravno prav (za Hanibala); — *disceptationem ad aliquem reicere* prepustiti komu odločitev; — *quod ... fuerat* vzročno k *restituit*; — *infamis* slovit, zloglasen; — *frigoribus* posebno tedaj na jesen; — *non recta regione* ne naravnost; — *ad laevam* (*manum*) na levo (proti vzhodu); — *flexit* (*iter*) se je obrnil; — *ora* = *fines*; — *haud usquam impeditā viā* = *cum nusquam viā impediretur*, (potujoč povsod brez ovir); — *et ipse* prav tako (kakor gori imenovana Izera in Rodan); — *amnis navium patiens non est* ladje ne morejo pluti po reki; — *nullis ripis* stalni, trdni bregovi; — *neque iisdem alveis* (če ni reka uravnana, si večkrat sama napravi nove struge); — *ob eadem* iz teh vzrokov; — *ad hoc* = *praeterea*; — *glarea* grušč, prod; — *auctus* narasel; — *ingentem tumultum fecit* jim je povzročila silno zmešnjavo; *super cetera* (= *insuper*) povrh še; — *incerti clamores* nerazumljivo vpitje.

XXXII.

Quadrato agmine gl. V. 16; — *moram facere* odlašati; *nullam dimicandi moram facturum* odločen takoj se udariti; — *munimenta* (castrorum); — *tantum progressos* (*hostes*) ki so bili že toliko naprej; — *ita* (namreč, ako se vrne v Italijo) k *occursurus*; — *non tantummodo ... sed etiam*; — *eo* (*exercitu*), *qui*; — *campestri itinere* po ravnem; — *cum bona pace Gallorum* (ne da se bi mu bilo treba z njimi bojevati); — *res famā prius praecipitur* predstavljati si kaj že po govoric; *prius*. (pleonastično); — *quā* (*fama*); — *in maius ferre* povekšati, pretirati; — *vero* (abl. comp.); — *nives* snežišča; — *caelo immixtus* do neba segajoč; — *informis* grd, boren; — *torpidus* otrpel; — *incultus* sirov, divji; — *animalia inanimaque omnia* vse živo in neživo; — *visu quam dictu foediora* na pogled grši nego se more povedati; — *erigentibus* (dat.) *agmen* voditi, peljati; — *clivus* grič; — *insidentes tumulos* ki so zasedli višine; — *montani* gorjanci; — *strages* poraz; — *dare* povzročiti; — *consistere signa* ustaviti se; — *eā* (*parte*); — *confragosa omnia et praerupta* sami čeri in prepadi; — *extentus* razsežen, širok; — *haud sane* ne posebno; — *abhorrere aliqua re* razlikovati se po čem; — *se immiscere conloquiis* (dat.) *alicuius* začnem se s kom razgovarjati; — *interdiu tantum* samo po dnevi; — *dilabi* raziti se; — *subire tumulos* pomikati se proti višinam; — *ut ... facturum* = *quasi facturum* esset; — *ex aperto* očito, brez zvižaje; — *vim facere per angustias* s silo si napraviti pot skozi sotesko; — *laxare* razrahljati; — *laxatae custodiae* poredkoma stoječe straže; *in speciem* na videz; — *acerrimus quisque vir* sami najsrčnejši vojaki; — *angustias evadit* pride srečno iz soteske; — *iis ipsis tumulis* (abl. loc.).

XXXIII.

Incedere (pravilno, v redu) korakati; — *statio* stališče, postojanka; — *conveniebant* (nedovršeno dejanje); — *cum* (inversum); — *arce ... sua* višina (ki so jo zasedli kakor trdnjavo); — *imminentes ... transire* particip znači stanje, infinitiv pa dejanje, ki še traja; — *res* prikazen; — *oculis*

animisque dativ k *obiecta*; — *parumper* za malo časa, za trenotek; — *immobiles defixit* (prolepsis) = *defixit*, ut *immobiles essent*; — *suo tumultu* vsled lastnega hrupa; — *misceri* = turbari; — *equis ... consternatis* so se splašili; — *quidquid adiecissent* subject k *satis fore*; — *ad perniciem* (hostium); — *diversis rupibus* s pečin navzdol na raznih mestih; — *iuxta* = pariter; — *in vias ac devia adsueti* navajeni na narejena in nenarejena pota; — *iniquitas locorum* neugoden teren; — *sibi quoque tendente* dočim je vsak záse skušal priti naprej; — *agmen infestum facere* četo v nevarnost spravljati: — *dissōni clamores* divje vpitje; *repercussus* odmevajoč; — *icti* (telis); — *turba* gneča, zmešnjava; — *praecipites deruptaeque angustiae* strme in razorane tesni; — *in immensum altitudinis* neizmerno globoko; — *sed ruinae maxime modo* pa prav tako, kakor da bi se kaj rušilo; — *iumenta* vprežna živina; — *devolvebantur* kotaliti se; — *stetit* = *constitit*; — *tumultus ac trepidatio* (alit.) strah in zmešnjava; — *interrumpere* proreti; — *exercitus exutus impedimentis* vojsvo brez prateža; *nequiquam* brez uspeha, zaman; k *incolumen*; — *momento temporis* gl. XIV. 3; — *viculus* selo; — *captivus* pri stvareh = *captus*; — *primo* sprva; — *nec ... magno opere* niti ne ... posebno; — *aliquantum viae* precejšnjo pot; — *eo triduo* v teh treh dneh (odkar je zasedel prej omenjeno trdnjavo).

XXXIV.

Populus frequens cultoribus obljudena pokrajina; — *ut inter montanos* omejuje izraz *frequens* (seveda kolikor se da o tem govoriti pri gorskih prebivalcih); *artes* način, sredstva; — *suis* (kakor jih je sicer H. sam rabil); — *magno natu* postaren; — *oratores* (predikatno ime); — *doctus* = *edoctus* poučen, spametovan; — *ad fidem promissorum* v potrdilo svojih obljub; — *aspernandos* (eos esse) zavrtniti; — *repudiati* pogojni stavek!; — *acceptis, usus* priredno!; — *commeatus* tukaj: živež, ne: dovoz živeža; — *ut inter pacatos* kakor v prijateljski deželi; — *post* adv.; — *solicitus* pazljiv, skrben; — *via subiecta iugo insuper imminenti* pot, ki vodi ob vznožju strme gore; — *comminus, eminus*

od blizu, zdaleka; — *petere* napasti, navaliti; — *urgere* pritiskati; — *versa acies haud dubium fecit, quin* ko se je obrnila, se je pokazalo, da; — *extrema agminis* zadnje čete; — *clades accipienda fuerit* = cladem accepturi fuerint (zavisna kondic. perijoda); — *tunc quoque* še itak; — *ad extremum periculi venire* v skrajno nevarnost priti; — *ut ipse* ... namreč s pešci, ki so krili konjenike pred seboj; — *occursantes, interrupto* priredje!; — *occursare* hitro napasti; — *per obliqua* od strani; — *viam insidere* pot zasesti; — *Hannibali nox acta est* (= ab Hannibale) je prebil noč.

XXXV.

Intercursantibus (vzročno) udreti, udirati; — *clades* zguba, pozneje radi spremembe *pernicie*; — *latrocinii* ... *belli* = latronum ... militum; — *concursare* naskakovati; — *opportunitatem dare in occasionem facere* sinonimna izraza; — *progressi morative* ki so šli ali preveč naprej ali pa ki so zaostali; — *per artas vias* po ozkih stezah; — *praeceps* strm; — *magnā morā* (= tardissime) zelo počasi; — *quacumque incederent* (konj. za ponavljajoče se dejanje) koderkoli so stopali; — *insuetis* (barbaris) slonov gorski prebivalci niso poznali; — *propius adeundi* zavisi od *metus erat*; — *nono die* od vznožja Alp rabi Hanibal osem dni na vrh prelaza (iugum); tri dni se bojuje, en dan je v taboru, štiri na potovanju od trdnjave (castellum) dalje; — *per invia pleraque* večinoma brez poti; — *per errores* po ovinkih; — *ducentes* vodniki; — *fides non est* = non creditur; — *temere initae valles* namreč take, ki niso imele izhoda; — *iter coniectare* pot iskati; — *facere* tukaj: povzročati; — *stativa* (castra) stalno taborišče; — *sequendo vestigia* je šla za sledom; — *taedium* gnus, nevolja; — *taedio tot malorum* vsled toliko neprimlik; — *Vergiliae* lat. izraz za Πλειάς, sedmerozvezdje, ki v onih krajih zaide krog 26. oktobra. Za mornarje je bilo to znamenje, da je nastopilo neugodno vreme; — *per omnia nive oppleta* po samih sneženih poljih; — *signa movere* odriniti, odmarširati; — *pigritia* nevolja; — *emineret* se je videla; — *prospectus* razgled; — *iussis* priredje!; — *moeniaque* ... or. obl. zavisna od glagola dicendi, ki si ga dopolni iz *ostentat*; —

proclivis nagnjen, navzdol; — *sumum* (adv.) kvečjemu; — *parva furta* neznatni zavrtni napadi; — *per occasionem* = occasione data; — *multo* k *difficilius*; — *ab Italia* na laški strani; — *arrectus* strm.; — *lubricus* polzek; — *sustineo me a lapsu* varujem se, da ne padem; — *titubare* majati se, ne trdno stati, omahovati; — *haerere*: (possent), vzdržati se; — *adfixi vestigio suo* na svojem mestu; — *aliique*, que = in tako; — *alii super alios* drug čez drugega; — *occidere* = incidere.

XXXVI.

Rectis saxis navpične skalnate stene; — *aegre* le stežka; — *temptabundus* tipajoč; — *retinens* oprimajoč se; — *stirps* štor, deblo; — *circa* (adv.) naokrog, na obeh straneh; — *lapsus terrae* usad; — *admodum* (pri števnikih) približno, skoro; — *abruptus erat* se je bil pogreznil; — *velut ad finem viae* kakor da je konec pota; — *nec trita antea* koder doslej še nihče ni hodil; — *quamvis longo ambitu* čeprav v še tako velikem ovinku; — *circumduceret* bi moral peljati naokrog; — *inexsuperabilis* nepremagljiv, nemogoč; — *intactam nivem* = integram, oledenel sneg iz prejšnjih let, prim. spodaj § 6. in 8. *glacies*; — *pedes insistebant (nivi)* so mogli trdno stopati (po snegu); — *incessus* stopanje, hoja; — *nix dilabatur* razhoditi; — *per nudam infra glaciem* po samem ledu, ki je bil spodaj; — *tabes brozga*; — *liquescentis nivis* tajajočega se snega; — *taetra luctatio* (luctari) hud boj, dričanje; — *glacies non recipit vestigium* stopinja ne drži na ledu; — *in prono* navzdol, v strmini; — *glacies pedem fallit* drsi; — *se adiuvare* opirati se; — *adminiculum* opora, (kakor preje noge, tako jim zdaj spodrsnejo roke in kolena); — *eniti ad aliquid* opreti se ob kaj; — *in levi tantum glacie* po samem gladkem ledu; — *volutari* valiti se, dričati se; — *iumenta . . . nivem* tovarna živina se ni dričala, marveč se je udirala v sneg, večinoma v gornjo, včasih pa tudi v spodnjo (infimam) plast; — *gravius iactandis ungulis* s kopiti močnejše pritiskajoč; — *in conitendo* (hoteč se izkopati); — *perfringere* predreti; — *pedica* zanjka, past; — *captā* (iumenta); — *haerere* obtičati; — *alte concreta glacies* globoko zledenel sneg.

XXXVII.

Iugum gl. XXXV. 4.; — *aegerrime* le z največjo težavo; — *ad id ipsum* prav zaradi tega; — *egerere* odnesti, s pota spraviti; — *rupem muniendam* = viam per rupem muniendam (narediti); — *saxum caedere* pečino razdehati; — *arbores deicere* podirati, *detruncare* obsekati; — *strues* plast, kup; — *vis venti* silen veter; — *aptus* z dat., navadno ad; — *acetum* kis; — *putrefacere* sprhčati. (Tako so pač delali tedaj v Španiji domačini in Kartażani v rudnikih, in mogoče je, da so Hanibal in njegovi vojaki vedeli o tem. Verjetno bi bilo nadalje, da so, kakor Rimljani, kis primešavali pitni vodi; a gotovo ga niso imeli s seboj toliko, da bi mogli z njim obdelovati velike skale. Apian poroča, da so za to rabili vodo. Livijeva opazka torej po vsem ni prav verjetna); — *incendio torridus* vsled ognja razkrojen; — *ferrum* železno orodje; — *pandere* odpreti, nalomiti; — *clivos mollire* strmice znižati; — *anfractus, us* ovinek, rida; — *consumptum* (est); — *fame absumi* od lakote poginiti; *obruere* zasuti, pokriti; — *inferiora* (subst. adj.) nižje ležeče pokrajine; — *apricus* solnčnat; — *prope* (prepoz.) *colles*, atribut k *rivis*; — *dignus* pripraven, primeren; — *ad planum* v ravnino; — *mollioribus* spada k *locis* in *ingeniis accolarum*.

XXXVIII.

Hoc maxime modo tako približno; — *a Carthagine nova* po odhodu iz K. (od maja do oktobra); — *ut quidam auctores sunt* kakor nekateri poročajo; — *qui plurimum (scribunt)* ki navedejo največje število; — *Cincius maxime auctor moveret* Cinciju bi morali kot poročevalcu najbolj verjeti; — *cum his* (Gallis Liguribusque); — *adducta* (esse ab H. in Italiam); — *magis k veri simile est*; — *audisse* (se, namreč Cincium); — *inter omnes (auctores)*; — *ambigitur* negotovo je, dvomi se; — *quam* kje pač, kje vendar; *Poenino* pogorje od Vel. Sv. Bernarda do Sv. Gotharda; — *inde* odslej, vsled tega; — *ad Galliam* proti Galiji; — *utique* vsekakor; — *Semigermani* napol Germani (Livij loči

s tem Galce od Germanov); — *hercule* pri Herkulu, zares; — *si quem forte id movet* (če kdo zaradi imena misli, da so šli Punci ondod čez gorovje); — *nomen norint inditum* (*esse his montibus*) bi morali vedeti; — *sed ab eo, quem ... appellant* da misli Livij na neko galsko božanstvo, je razvidno iz *sacratum*.

XXXIX.

Peropportune ad principia rerum prav ugodno za začetek vojske; — *Taurinis* (dat.) gl. XXXIV. 9. nox Hannibali acta est; — *parti alteri* eni stranki; — *in reficiendo* (*se*) = in quiete; — *contracta ante mala* prej prestane nezgode; — *ex* znači pogosto prehod iz stanja v stanje, neposredno po'; — *illuvies* blato; *tabes* snežnica, moča; — *squalidus* umazan; — *movere corpora* vplivati na koga; — *varie* na različen način (ugodno ali neugodno); — *ea causa fuit festinandi* to je bil vzrok, da je hitel; — *exercitus tiro* vojska šele nabrana, vojaki novinci; — *in novis ignominiiis trepido* vsled zadnjih sramotnih doživljajev še preplašena; — *volens* prostovoljno; nasprotje *vi*; — *sibi aliquem iungere* zvezati se s kom, pridobiti si koga; — *ni* = nisi; — *defectionis tempus circumspectare* čakam na ugodno priliko za odpad; — *quae* (= *utra*) *pars* stranka; — *praesentem* torej njemu kot najbližjemu; — *in conspectu* na vidiku; — *convenire* blizu priti (drug do drugega); — *imbutus* navdan, poln; — *eo ipso, quod* prav zato, ker; — *potissimum* Scipio je bil predvsem določen, da se udari s Hanibalom, njegov kolega Sempronius šele v drugi vrsti; — *lectus* = electus; — *praestans* izvrsten, odličen; — *inter se* (atrib. k *opinionem*) medsebojen; — *relictus* (koncesivno); — *conatu ... effectu* drzniti se ... izvršiti; — *occupavit Padum traicere* je preje prekoračil P. (prim. φθίνω); — *castra movere ad* (gl. XXIV. 5.) pomakniti se z vojsko do; — *educeret* dopolni: exercitum.

XL.

Supersedere (z inf.) opustiti, ne trebati; — *quid referret* kaj bi koristilo, pomagalo; — *egregie* slavno; *vicissent* konj. po asimilaciji referret; — *confessionem cedentis ac*

certamen detractantis priznanje, da se umika in odteguje boju; — *Hispaniae provinciae* dat. fin.; *scriptus* = conscriptus; — *meis auspiciis* v mojem imenu; legati so le namestniki vojskovodje in vodijo vojsko (rem gerere) le v njegovem imenu; — *eum*: Cn. Scipionem; — *ego* jaz pa; — *consulem ducem* konzula za vojskovodjo; — *se offerre* ponuditi se; *voluntario* prestavi z adv. prostovoljno; — *cum iis* . . . kratko namesto: vedite, da . . .; — *stipendium exigere* davek jemati; — *capta belli praemia* kot bojni plen; — *animus mihi est* pri srcu mi je; — *nec* . . . = et nunc, non quia . . .; — *nisi creditis* (ironično) razun če menite; — *exercitu incolumi* abl. abs. (kljub); — *detractavere* gl. zgoraj § 2; — *duabus partibus* dve tretjini; — *at enim* pa saj, vsekakor; gl. XVIII. 9; — *immo* (zapostavljeno) ne, temveč; — *effigies, umbrae hominum* samo liki, samo sence; — *illuvie, squalore* gl. XXXIX. 2; — *enectus* (enecare) do smrti izcrpani, utrujeni; — *contusi ac debilitati* potolčeni in oslabljeni; — *ad hoc* vrh tega; — *praeusti artus* ozebli (spredaj na udih, t. j. rokah in nogah); — *nervi* žile, mišice; — *membra* udje (vsi deli telesa), *artus* (roke in noge); — *quassatus* skrivljen, pokvarjen; — *claudus* hrom, šepav; *debilis* onemogel; — *cum hoc equite* s tako konjenico; — *habetis* imate pred seboj; — *forsitan* (= fors sit an) kot adverb pri L. z indikativom; — *decet* pripeti, primeri se; — *foederum ruptore* atrib. k *duce ac populo*; — *bellum committere ac profligare* začeti in odločiti; — *secundum* poleg, razen, prvi za.

XLI.

Magnifice loqui bahato govoriti; — *aliter animo affectum esse* drugače čutiti, misliti; — *licuit* (mihi); — *consilii particeps* svetovalec; — *haud dubie* brezdvomno; k *minorem*; — *moles belli* težavno vojskovanje; — *Hasdrubalem potius quam Hannibalem* Hasdrubala, ne pa Hannibala; — *ad famam huius hostis* bržko sem slišal o tem s.; — *qua parte copiarum* namreč equitum, kar je razvidno iz *equestri*; — *fortuna* ugodna prilika; od *fortuna* zavisi *conserendi manum*; — *in modum* = modo ali more; prim. XXX. 8. migrantium modo; — *raptim* jaderno, naglo; *agere* naprej gnati; —

terra = in terra (na suhem); prim. *terra marique*; — *quantā* ... *potui* = quam celerrime potui; — *tanto circuitu* kljub velikemu ovinku; — *timendus* strašen (ironično); — *declinare certamen* umikati se, izogibati se; — *incidere (in aliquem)* naleteti na koga (slučajno); — *occurrere* nasproti se postaviti; *in vestigiis* sled; (prim. slov. za petami); — *lacersere* dražiti, *trahere* siliti; — *ad decernendum* = ad decertandum k odločilni bitki; — *experiri iuvat* (brezosebno) rad bi vedel; — *per viginti annos* tekom 20 let (okroglo število od konca prve punske vojske); — *terra ediderit* je rodila; — *aestimatos* cenjen, tukaj: odkupljen; z abl. pretii *duodevicensis denariis* proti odkupnini 18 denarjev za moža; *denarius* = 4 sestericii = 10 asses (približno 90 v); — *emittere* izpustiti; — *aemulus* posnemovalec, tekmeč; prestavi z glagolom! — *fert* = prae se fert, se hvalisa; — *vectigalis stipendiariusque* prvo znači desetino naravnih pridelkov, vina, olja itd.; drugo pa sploh davek, ki se plačuje v denarju. Tukaj je oboje združeno in naj pomeni popolno odvisnost; a to je pretirano, ker je Kartagina le 10 let plačevala bojni davek, sicer pa ostala samostojna. — Takisto je pretiran izraz *servus*; — *agitare* vznemirjati, ne dati miru; — *respicere rem* upoštevati, ozirati se; — *si non ... certe* če že ne ... pa vsaj; — *domus* rodbina; pretirano namesto Hamilcar; — *leges* pogoji; — *fremens maerensque* na jok in stok; — *pactus est* se zavezal (po pogodbi); — *animo* pogum; *soletis* (pugnare); — *indignatio* nevolja, razkačenost; — *licuit* (nobis); — *humanorum (suppliciorum)* gen. part. ki more doleteti človeka; — *veniam dare* odpustiti; — *tutela nostrae (eos esse) duximus* imeli smo jih za svoje varovance; — *pro his impertitis* v zahvalo za te dobre; — *oppugnatum* supin z objektom *patriam*; navadno ad *oppugnandam patriam*; — *atque* vpeljuje sklepčno misel v obliki želje; — *agitur de gre* za; — *qui obsistat* ki bi se mogel nasproti postaviti; — *quas dum* = ut, dum eas; *superare* prekoračiti, iti čez; — *hic* (adv.) tukaj; — *putet coni. adh.*; — *corpus suum* samega sebe; — *domesticas curas agitare* misliti na domače skrbi; — *identidem* opetovano, vsekdar le; — *animo reputare* pomniti; — *qualis fuerit etc.* oratio obliqua, zavisi od *reputet*; — *haec: locutus est.*

XLII.

Rebus z dejanji; — *circumdato exercitu* je ukazal vojakom stopiti v krog; — *ad spectaculum* da bi videli prizor; — *interrogare: eos*; *interpretem* je subjekt acc. c. inf.; — *ecquis* = num quis; — *victor* = si victor esset; — *decertare* (kajti v dvoboju se odloči življenje ali smrt); — *ad unum omnes* vsi do zadnjega; — *ferrum pugnamque* boj z mečem; — *sors* žreb; *deiecta* v kako posodo, tukaj morda v čelado; — *in id* v ta namen; — *se (esse) eum, qui* da bi bil on tisti, ki; — *legere* izbrati, določiti; — *cuiusque* = et is, cuius; — *exciderat* (iterativno); — *sui moris* prim. XXVIII. 1; — *tripudium* (bojni) ples v trikoraku; — *habitus animorum* razpoloženost; — *eiusdem condicionis* v enakem položaju (namreč kot ujetniki); — *spectantes* gledalci; — *vulgo* splošno; — *bene mori* slavno umreti.

XLIII.

Sic adfectos (milites) v takem razpoloženju; — *par* dvojica, par; — *quem animum . . . eundem* = eundem animum, quem; — *aliena sors* usoda drugih; — *in aestimanda fortuna vestra* razmotrivajoč lastni položaj; — *habueritis* fut. II., *vicimus* pf. (namesto futura), kakor da je zmaga že gotova; — *quaedam veluti* nekako, rekel bi; — *imago* prispodoba, slika; — *vincula et necessitates* stiske in zagate; — *claudunt: vos*; — *ad effugium* za beg; — *urgere* zapirati; — *transitae* ki ste jih prekoračili; — *necessitatem pugnandi imponere* prisiliti k boju; — *praemia ea, quibus* (abl. comp.) *ampliora* tako bogata plačila, kakršna; — *tamen* (kaže, da ima si dopustni pomen); — *vestrum futurum est* (krepkejše nego erit) bo vaša last; — *optimus* tolst, bogat; — *agite dum* na noge tedaj; — *diis bene iuvantibus* z milostno pomočjo božjo; — *satis adhuc* dovolj dolgo; — *consectari* pleniti, loviti; — *emolumentum alicuius rei* plačilo za kaj; — *stipendia facere* služiti (kot vojak), bojevati se; — *operae* za svoj trud; — *tantum itineris emensos* ker ste premerili tako težavno pot; — *emeritis stipendiis* po dovršeni vojaški službi; — *nec existimaritis* (*nec* = et ne) pa tudi ne mislite; — *bellum magni nominis*

est vojska je velikega pomena; — *et . . . et i . . . i*; — *contemptus hostis* namreč mi, Punci; — *certamen edidit* = commisit; — *inclutus* slaven; — *perlevi momento* iz neznatnega vzroka (ki je odločil); — *dempto* (abl. abs. pogojno) če odvezamemo; — *fulgor* sijaj, blesk; — *quid est, cur* kak vzrok je, da; zakaj . . .; — *vobis* = vobiscum; — *columna* steber; — *cum illa . . .* atributivno; — *vincentes* vedno zmagovalno; — *an me conferam* ali naj se morda primerjam; — *prope . . . certe*, prim. XLI. 8 *si non . . . certe* če ne, pa vsaj; — *eductum* (= educatum) vzgojen, vzrasel; — *semestris dux* ki je šele 6 mesecev vojskovodja; — *desertore* zaničljivo kot nasprotje k: *domitorem, victorem*; — *demptis signis* če kdo vzame; — *signa* bojna znamenja; — *certum habeo* = pro certo habeo uverjen sem; — *ignoraturum* (eum esse), *utrius . . .*; — *militare aliquod facinus edere* kaj slavnega v boju izvršiti; — *idem ego* takisto, zaeno; — *spectator ac testis* živa priča; — *notare* zapomniti si; — *temporibus locisque* (abl. lim.) kraj in čas; — *decora referre* častne čine navesti; — *cum laudatis donatisque* z vami, ki sem vas pohvalil in obdaril; — *alumnus* gojenec, učenec; — *ignotos inter se ignorantesque* ki se med seboj prav nič ne poznajo.

XLIV.

Circumferre oculos ozirati se naokrog; — *animi* pogum; — *robur* moč, jakost; — *generosus* plemenit, odličen; — *frenatos infrenatosque* z obrzdanimi in neobrzdanimi konji (prvi so Španci, drugi Numidi); — *infestis signis* z vihrajočimi zastavami) za boj pripravljen; — *inferentis vim, arcentis* (rel. stavek!) napadati, braniti se; — *iniuria* prizadeta krivica; — *indignitas* ponižujoče ravnanje; — *qui oppugnassetis* vzročno; — *deditos* pogojno = nos, si dediti essemus; — *ultimis cruciatibus adfecturi fuerunt* bi nas bili trpinčili na najhujši način; — *omnia sua (facit) suique arbitrii facit* hoče imeti vse zase in povsod odločevati; — *modum imponere* (mero) določiti, ukazovati; — *aequum censere* za svojo pravico smatrati; — *circumscribit includitque* omejuje in zaklepa nas; — *terminis* v mejah; — *quos non excedamus* (rel. fin. stavek) ki jih ne smemo pre-

stopiti; — *neque . . . terminos observat* sam pa se ne drži mej; — *ne . . .* Hanibal navaja namišljen pogovor z Rimljani (*altercatio*); — *quid rei* (gen. part.) *mihi est cum aliquo* imam kaj opraviti s kom; — *vestigio se movere* ganiti se z mesta; — *parum est* (= *non satis est*) mar ni dovolj; — *transcendes autem* popravek, ἐπ' αὐτόθεν; — *nihil nobis relictum est* = *nihil habebimus*; — *vindicare* osvojiti, prilaistiti si; — *illis licet* (Rimljani) smejo; — *respectum habent* morejo gledati nazaj = imajo izhod; — *necesse est* s predikat. dativom, kakor zgoraj pri *licet*; — *omnibus* (neutr.) *abruptis* ko ni nobene druge rešilne poti več; — *fortuna dubitat* sreča je negotova; — *mortem oppetere* umreti; — *mihi aliquid fixum est* prepričan sem o čem; — *destinatum in animo* trdno odločen; — *telum ad vincendum* zmagonosno orožje; — *contemptu mortis* (abl. comp.) zaničevanje smrti.

XLV.

Ponte flumen iungere premostiti reko, napraviti most čez njo; — *castellum imponere* mostni branik postaviti; — *opere occupatus* imam opraviti z utrdбами; — *quam maxime* kar najbolj; — *vocatis* (dat.); — *in quorum spem* katera pričakovaje; — *immunis* prost davka; — *ipsi liberisque* dat. commod. k *immunem*; — *alicui satisfacere* zadovoljiti koga; — *qui vellent in qui mallerent* pogojno; — *potestatem* (eis se) *facturum* da jim bo dal priliko za to; — *secum* = cum sua fortuna; — *mutare cum* zamenjati za; — *libertatem proponere* svobodo obljubiti; — *mancipium* (manus, capere) suženj (kot last gospodarja); — *servi* sužnji kot stan; — *se redditurum* inf. fut, ker je proponit = promittit; — *ea* te obljube; — *ratus* (reor) dobro preračunjen, torej pravilen, veljaven; — *silex* kremen, pozneje *saxum*; — *si falleret* če ne izpolni svoje obljube; — *mactarent* (sam konjektiv za *precatur*) žrtvovati, ubiti; — *secundum* (časovno) neposredno po; — *caput pecudis saxo elidere* s kamnom ovi glavo razdrobiti; — *velut* z abl. abs. (auctoribus acceptis) = *velut accepissent*; — *auctoribus* (predikatno) kot poroke; — *suam quisque* apozicija k *omnes*; — zveza: *rati id, quod nondum pugnarent, morae* (esse) *ad potienda sperata*; —

id morae (esse) da jih le to zadržuje; — *ad potienda sperata* da ne dosežejo, kar žele; — *potiri* = nancisci; — *sperata* (samostalno); — *una voce* enoglasno.

XLVI.

Tanta (quanta apud Poenos); — *alacritas* navdušenost; — *super cetera* = praeter cetera (razun drugih stvari, ki so jih navdajale s strahom); — *prodigium* (čudovita) prikazen; — *laniare* = lacerare, razmesariti; — *obvii* oni, ki so mu prišli nasproti; — *examen apum* roj čebel; — *arbor imminet praetorio* (dat.) drevo raste ob poveljnikovem šatoru; — *quibus* (prodigiis) *procuratis* (treba je bilo potolažiti jezo bogov, ki se je po njihovem mnenju kazala v takih znamenjih, z žrtvami ali drugimi sličnimi obredi); — *iaculatores expediti* (ker so vsi metalci lahko oboroženi, je torej *expediti* pleonazem, kakor jih najdemo vsepovsod pri Liviju); — zveza: *ad castra copiasque ex propinquo speculandas* iz bližine si ogledati; — *et ipsi* ki je takisto ...; — *circa* (adv. kot atribut) *loca* kraje v okolici; — *incessu densior* gostejši vsled korakanja; — *propinquantium* (= appropinquantium) *hostium* da se bližajo sovražniki; — *consistere* sta se ustavili; — *expediebant* sta se pripravljali; — *sociorum quod roboris fuit* kolikor je imel izbrane zavezniške vojske; — *in subsidiis* v drugi bojni vrsti, v rezervi; — *frenatos equites* španski konjeniki, gl. XLIV. 1; — *in medium* (agmen) *accipit* postavi v sredino; — *Numidis* (abl. instr.) N. so torej sredstvo, s katerim H. ojači obe krili; — *vixdum* spada k abl. abs. *clamore sublato*; — *inter subsidia* torej v prostore med posameznimi oddelki druge bojne vrste; — *turbare equos* plašiti; — *intermixti* so udrli med nje; — *ex equis labi* zdrsniti, pasti; — *ad pedes pugna venerat* začeli so se bojevati peš; — *paulum circumvehi* narediti majhen okret; — *periculum propulsatum* odvrnjena nevarnost; — *intercursu* prestavi z glagolom: priskočiti; — *tum primum pubescentis* ki je tedaj komaj dorasel; — *hic erit iuvenis* to bo (v naši poznejši pripovedi) oni mladi mož ...; — *penes quem laus est* ki mu gre slava; — *perfecti belli* da je dokončal v; — *victoria de aliquo* (parta) zmaga nad kom; — *effusus* v neredu, zmeden; — *alius* = ceteri; kajti

iz *iaculatorum maxime* je razvidno, da je tudi mnogo konjenikov njim prideljenih bežalo; — *confertus* gost, na kupu; — *acceptum* = acceperunt et; — *in medium* med sé; — *cedendo* umikajoč se; — *servati consulis decus* slavni čin, da je rešil K.; — *delegare ad* pripisovati komu; — *malim equidem* jaz pa bi rajši verjel; — *verum esse* (decus servati consulis); — *fama obtinet* govorica se vzdrži.

XLVII.

Meliorem esse aliqua re močnejši biti, nadvladati; — *campus patens* širna ravan; — *ob id* zaradi tega; — *bello gerendo* dat. k *aptos*; — *proxima nocte* naslednjo noč (tistega dneva); — *vasa* bojno orodje; — *castra mota festinatissime est* = movit et festinavit (Scipio); — *nondum resolutis* (relativni stavek); — *insectatio* zasledovanje; — *satis scire* gotovo vedeti; — *morati* (moror l.) ljudje, ki so zaostali; — *ratem* (kolektivno) most, sestoječ iz čolnov; — *ut extrema resoluta erant* bržko so čolne na obeh koncih odvezali; — *in secundam aquam labi* priti v tok, (ki je torej cel most potegnil s seboj); — *per superiora vada* na plitvinah više zgoraj; — *in ordinem* v eno vrsto; — *aliquid mihi fidem facit* zdi se mi kaj verjetno; — *peritus amnis* ki pozna reko; — *fecerint* (coni. pot.); — *armis equisque salvis* ne da bi pogubili orožje in konje; — *tantam vim fluminis* tako deročo reko; — *ut iam* čeprav; — *inflati utres* napihnjeni mehovi; — *vada petenda fuerunt* (indikativ!) bi bilo treba poiskati; — *exercitus gravis impedimentis* težko obtovorjen; — *potiores apud me auctores sunt* raji verjamem onim, ki poročajo; — *biduo vix* komaj v dveh dneh; — *locus flumini rate iungendo* (dat. fin.) za most prikladno mesto; — *eā* tam; — *Hispanorum expediti* lahka š. konjenica; — *circa flumen* v bližini reke, na obeh straneh, gl. XXV. 2; — *legationibus audiendis* (abl. instr.) k *moratus*; — *traicere* peljati na ono stran; — *gravius peditum agmen* bolj obtovorjena pehota; — *ab transitu* (časovno) po prehodu; — *aciem dirigere* urediti bojno vrsto.

XLVIII.

Tumultu quam re maior bolj hrupno kakor je bilo v resnici; — *auxiliares Galli* galske pomožne čete; — *ad*

blizu, približno; — *trucidare* poklati, pomoriti; — *populares* rojaki; — *velut iniecta rabie* kakor zbesneli; — *gravis sum vulnere* boleвам za rano; — *tacito* prestavi z adv. na tihem, t. j. ne da bi dal, kakor običajno, znamenje za odhod; — *impeditus alicui* komu težko dostopen; — *fallere* (absolutno) neopažen biti, prim. λανθάνειν; — *utique* vsekakor, zlasti; — *aviditas* pohlep; — *devertere in* obrniti se, kreniti kam; — *perscrutari* preiskati; — *dignus* primeren; — *tempus terere* tratiti čas, muditi se; — *emissus est de manibus* se je izmuznil (iz rok); — *metari castra* meriti prostor za tabor; — *moratorum* zaostali; — *intercipere* ujeti, zajeti; — *vexatio* trpljenje, bolečina; — *volnus iactatum* razbolela rana (vsled tresenja na potu); — *non ultra patiens* ki ni mogel več prenašati; — *locus stativis tutus* varen za stalno taborišče; — *nec procul inde* in ne daleč od ondod; — *elatus aliquā re* ponosen na kaj; — *anxius* v skrbah; — *in diem maior* vsak dan večji; — *excipiebat* ga je čakala; — *magnum numerum frumenti* (dopolni: modium) = magnam vim; — *mittit* (homines); — *vim parare* pripravljati se na naskok; — *nec sane* = et sane non; — *nec sane magno pretio* in zares za majhno ceno; — *nummus aureus* zlat, cekin (v vrednosti 25 K); Plinij poroča, da so Rimljani začeli kovati zlat denar šele l. 217., srebrnega pa že 51 let preje; — *corrumpere* podkupiti; — *id* subjekt; — *horreum* žitnica; — *sedentibus* (časovno): dokler so ...; — *ex tradito praesidio* (partitivno); — *in principio rerum* v začetku; — *clementia* milost, dobrosrčnost; — *colligere* pridobiti si.

XLIX.

Constitisset (začasno) prenehati, ustaviti se; — *insulae Italiae imminentes* otoki v bližini Italije (liparski otoki, ki so jih Kartažani po miru l. 241. morali odstopiti Rimljanom); — *rem gerere* bojevati se; — *Vulcani insula* tudi Thermissa in Hiera imenovan, najjužnejši izmed liparskih otokov; — *tenuerunt* (cursum) so pripluli; — *avertit aestus* tok jih je proti njihovi volji potegnil v ožino (fretum Siculum), tako da so jih mogli iz Mesane zapaziti; — *ad eas conspectas* bržko so jih zagledali; — *Hierone* Hiero II., najzvestejši

zaveznik Rimljanov; — *opperiri* pričakovati; — *nullo repugnante* ne da bi se kdo upiral; — *classis* v rel. stavku namesto *viginti navium classem*, cuius ipsi essent (pripadati); — *petere Siciliam* pluti; — *praecipua cura est* (Poenorum) Puncem je zlasti na tem, gre jim za . . .; — *classem deicere* brodovje zanesti; — *perscribere* natančno sporočiti; — *missi* (sunt); — *legati* podpoveljniki (ne poslanci!); — *intendere, teneri* inf. hist.; — *indendere aliquem ad* zabičati komu kaj; — *suos* rimske posadke v mestih; — *ante omnia* predvsem; — *apparatus belli* bojne priprave, stroji; — *tenere* zavarovati, braniti; — *edictum proponere* razglasiti povelje; — *socii navales* (ker so spočetka za pomorsko službo jemali večinoma le zaveznike); — *ne quis moram conscendendi faceret* da se vsak nemudoma ukrca; — *per* ob; — *missi* (sunt), *qui*; — *specula, ea* opazovališče, pazišče; — *de industria* namenoma; — *cursum moderari* počasneje voziti; — *praesensum est* so jih prej opazili; — *luna pernox est* luna sije celo noč; — *armamentis sublati* z napetimi jadri; — *statio* stališče, mesto; — *res* (mihi) *est cum aliquo* imam opraviti s kom; — *usque ad lucem* do svita; — *tempus absumere* porabiti čas; — *demere* sneti; — *aptare ad pugnam classem* brodovje za boj pripraviti; — *altum* (samost.) odprto morje; — *classem recipere* umakniti se z brodovjem, nazaj jadrati; — *detrectare* odkloniti, odbiti; — *circa ea ipsa loca* prav v teh krajih (bitka pri egatskih otokih).

L.

Evecti sunt (Romani); — *conserere pugnam* udariti se; *vires conferre* meriti se (moči); — *velle* inf. hist.; — *contra* (adv.); — *eludere* umakniti, ogniti se (kakor borilci); — *ars* spretno vodstvo (manevriranje); — *vis* spopad; — *virorum aut armorum* vojaki v orožju (nasprotno *socii navales* v prejšnjem poglavju); — *adfati* zadostno, dovolj; — *classem inopem milite habebant* na ladjah so imeli malo vojakov; — *conserta esset* (iterativno) se je spustila v boj; — *haudquam* nikar, povsem ne . . .; — *nautae* veslači; — *tantum* le; — *perforare* prevrtati, luknjo narediti; — *sed eā quoque ipsā reduce* (redux, ūcis) ki pa se je tudi vrnila; — *secundum*

(časovno) po; — *nondum gnaris eius (pugnae) iis*, qui dočim zanjó še niso vedeli oni, ki; — *ornatus* z vsem potrebnim preskrbljen, dobro opremljen; — *praetoria navis* admiralova ladja; — *sospitem* (eum) nepoškodovan, srečno; — *status insulae* razmere na otoku; — *conata* nakane; — *gratis* brezplačno; — *grande periculum mihi est* sem v veliki nevarnosti; — *mihi volenti est* želim; — *novae res* druge razmere, sprememba; — *pugnatum* (esse).

LI.

Regia classe namesto *eius*, nasprotje Romana; — *Melitam* sedaj Malta; — *tenebatur* (praesidio) otok je bil ob koncu prve púnske vojske ostal last Kartazanov; — *paulo minus* natančneje določuje izraz *cum duobus milibus*; — *traditur* (refleksivno); — *inde* (krajevno); — *reditum* (est); — *sub corona venire* v sužnost prodan biti (veneo 4.). Ujetnike, ki so jih prodali kot sužnje, so ovenčali prav tako kakor živalske žrtve; — *ab ea parte* na oni strani (namreč proti Kartagini); — *forte* pravkar, baš; — *depopulato* (pasivno!); — *repetere* nazaj jadрати; — *primo quoque tempore* brž ko mogoče, kar najhitreje; — *in naves imponere* ukrcati; — *mari supero* (abl. viae) Jadransko morje. — Bližji bi bil seveda pot čez Pizo; a pričakovati je moral, da se bo po onem preje združil s Scipijonom; — *quinquaginta navium classem explere* dopolniti brodovje na 50 ladij t. j. dal mu jih je toliko, da je bilo število 50 doseženo; — *res componere* urediti razmere; — *legere oram* ob obrežju voziti, jadрати; — *conlegae* (dat.) *coniungitur* (refl.) se združi s tovarišem.

LII.

Quidquid virium erat vse bojne sile; — *oppositum* se nanaša po obliki na *quidquid*, stvarno pa tudi na *consules*; — *satis declarare* jasno kazati; — *tamen* (čeprav so bile združene vse bojne moči); — *minutus* ozlovoljen; — *rem trahi* da se stvar zavleče; — *recentis animi* (gen. qual. k *alter*) čil in pogumen; — *eoque* in vsled tega; — *nullam dilationem patiebatur* ni hotel nič slišati o odlašanjú;

— *per ambiguum favorem* (ker so se obema strankama delali prijazne in ju podpirali, je bilo jasno, da so računali na hvaležnost zmagalčeveo); — *modo ne* da le ne bi; — *quid moverent* (= *motum facerent*) upreti se, subj. Galli; — *satis aequo animo ferre* dokaj ravnodušno prenašati; — *periniquus* zelo nevoljen; — *ob eam iram* jezen vsled tega; — *mixtos* (= *admixtos*) prideliti; — *deinceps* (krajevno) po vrsti, kos za kosom; — *ad id* (časovno) dotlej; — *dubios* neodločen, (nevtralen); — *vindex* zaščitnik; — *declinare* nagniti se; — *terae laboranti* (dat. comm.) za deželo, tlačeno (pustošeno) . . .; — *in Romanos* k *fidem*; — *causa* povod; — *tempus* pravi čas; — *ut* (= *ut iam*, gl. XLVII. 5.) čeprav; — *obsoleviscent* se je (polagoma) pozabilo; — *continendis sociis* dat. fin.; — *primos defensos* v tem, da se prvim pomaga; — *ferme* k *mille*; — *peditum* k *iaculatoribus*; — *sparsos et incompositos* (hostes) razpršene in v neredu; — *ad hoc* povrh še; — *gravis* obložen; — *inopinato* nenadno; — *unde* k *pulsi*; — *multitudo effusa* deroča (iz tabora); — *variā pugnā* ob izpremenljivi bojni sreči; — *ad extremum* nazadnje; — *certamen aequare* neodločen boj biti; — *fama victoriae est penes me* imajo me za zmagalca.

LIII.

Ea (victoria). — *iustus* popoln; — *videri* inf. hist.; — *efferrī* ponašati se; — *qua parte, eā*, = *eā parte, qua*; — *animi m. restituantur ac reficiuntur* vojaki se nanovo osrčijo, ohrabrijo; — *dilatam dimicationem* da se boj odlaša; — *memoria* spomin, misel; — *vulneris* (misliti je ne samo na rano, ki jo je dobil v bitki, temveč tudi na poraz sploh, vsled katerega mu je upadel pogum); — *ultra* še naprej; — *cis Hiberum* atributivno k *Hispaniam*; — *quantum* kako zelo; — *inquit* (nepričakovan prehod v direktni govor); — *soliti* = *qui soliti erant*; — *suae dicionis facere* podvreči si; k temu objekt *quod . . . agri sit*; — *haec agere* (inf. hist.) tako je govoril; — *adsidens collegae* (dat.) kadar je sedel pri . . .; — *praetorio* tukaj: prostor pred poveljnikovim šotorom; — *velut contionabundus* kakor da bi govoril v zboru; — *stimulabat* (eum); — *occasio* ugodna prilika; — *gloriam in se vertere* pridobiti si slavo; — *nequiquam*

brezuspešno, zaman; — *parari* = se parare; — *temere* nepremišljeno; — *cum sciret* (asyndeton adversativum) ko pa je spoznal; — *res* izkušnja; — *percitus* razdražljiv; — *ferox* drzen, bojažljiven; — *ferocius factum* (esse); — *prospero certamine* abl. caus.; — *haud diffidebat* je bil trdno prepričan; — *fortuna rei gerendae* ugodna prilika za boj; — *cuius* (rei gerendae); — *sollicitus* nemiren, vznemirjen; — *intentus* pozoren; — *tiro* (predikat) novinec, neizkušen v boju; — *ex ducibus* partitivno k *meliozem*; — *inutilis* neporaben, nezmožen; — *animi Gallorum vigent* G. so čili in srčni; — (tanto) *segniuz*, *quanto* tem manj radi, čim; — *ob haec taliaque* iz takih in enakih vzrokov; — *propinquum* (fore); — *facere* (certamen) izsiliti; — *cessare* odlašati; — *tutiores* varnejši (da jih ne bi spazili); — *quae vellet* (explorari); — *paratos pugnae* = p. ad pugnam; — *Poenus* kot pravi Punec, (kajti iz zasede napasti je posebni znak p. bojevanja); — *locum insidiis* (dat. fin.) *circumspectare* iskati primeren kraj za zasedo.

LIV.

Circa (adv.) naokrog, na obeh straneh; — *obsitus* (obserere) porasel; — *inculta* (loca) neobdelani kraji; — *vestiuntur* se zarastejo; — *virgultum* grmičevje; — *vepres* trnje; — *equites tegendo* = equitibus tegendis (dat. fin. k *latebrosum*); — *latebrosus* (latebrae) poln skrivališč; — *circumvectus* jahati naokrog; — *oculis perlustrare* natanko pregledati; — *tenere locum* imeti kraj zaseden; — *corpore curare* (z jedjo in počitkom); — *praetorium* (= consilium in praetorio habitum) bojni svet; — *mittere* razpustiti; — *robora virorum* same krepke. može; — *ex turmis manipulisque* (rimski vojaški izrazi); — *insidēre* zasesti, gl. XXXII. 8.; — *caecus ad* slep za; — *obequitare portis* (dat.) jezdit do vrat (tabora); — *iaculando* k *elicere* (izvabiti); — *cedendo* k *pertrahere*; — *iniecto deinde certamine* ko pa se potem bitka razvname; — *sensim* polagoma; — *ceteris ducibus* (kakor da bi že preje stalo duci); — *prandere* zajtrkovati; — *instratis equis* s pokritimi konji, (kedar so hoteli zajezditi konje, so jih pokrili, sedel niso poznali); — *ad tumultum* na naval; — *ferox* drzno zaupajoč; — *ab*

destinato iam ante consilio po že prej določenem načrtu; — *bruma* iz brevima, brevissima (dies), torej meseca grudna; — *dis navalis* dan, ko sneži; — *interiectus* z dat. = situs inter; — *praegelidus* izredno mrzel; — *ad hoc* (= praeterea) k *eductis*; — *non capto ... non ope ... adhibita* ne da bi ...; — *ope* sredstvo; — *nilhil caloris inerat* niso imeli nobene telesne gorkote; — *quidquid appropinquabant* čim bliže so prihajali; — *aura fluminis* hladna sapica od reke; — *adflabat acrior vis frigoris* tem hujše je brilo; — *refugientes* k Numidas; — *erat pectoribus* (abl.) *tenus* (aqua) segala je do prsi; — *aucta* ker je narasla; — *tum utique egressis* tedaj šele prav posebno, ko so izstopili; — *rigere* (otrpniti), *deficere* inf. hist.; — *potentia* zmožnost, (fizična) moč; — *armorum tenendorum* v slov. inf.; — *simul lassitudine et ... fame etiam*; *simul-et* = et-et; — *lassitudine et fame* (abl. caus.) *deficere* omagovati vsled utrujenosti in gladu.

LV.

Tentorium šator; — *mollire* omehčati, ugibčiti; — *per otium* mirno; — *baleares* metalci; zveži z levemque aliam armaturam (= armatos); — *gravior armis pedes* težko oborožena pehota; — *quod virium ... erat* po poročilu Polibijevega 20.000 mož; — *in cornibus* na krilih (in sicer tako, da so tvorili obe krili); — *circumfundere* razprostrti; — *ab cornibus in utramque partem* od obeh kril (strani) proti sredini; — *subito resistere* nenadno se (za boj) nasproti postaviti, (tako so se običavali Numidci bojevati); — *excipere aliquem* napasti; — *circumdedit peditibus* (dat.) jih je postavil na obeh straneh pehote; — *Romana* = Romanorum, *socium* = sociorum; — *socii nominis Latini* zavezniki latinskega rodu; — *ea sola ... manserat* ta namreč je bil edini, ki je ostal zvest; — *diducta est* lahkooboroženi so se razprostrli proti obema kriloma; — *propere* urno; — *per se* sami ob sebi, nasprotje: *insuper*; — *et fessi* in sicer utrujeni; — *plerisque* premoč; — *velut nube telorum coniecta* takorekoč s ploho pušic; — *eminentes a cornibus* na krilih (pehote) grozeče se dvigajoč; — *equis territis fugam late faciebant* (sloni) so preplašili konje, in ti so se razpršili

daleč nakrog; — *recentes vires* čile moči; — *contra* nasprotno pa; — *ieiunus* tešč, lačen; — *rigentia gelu torpebant* so bili otrpli od mrazu; — *animis* vsled poguma, (torej tudi brez *vires*); — *se inferre* udreti; — *simul* bržko; — *latebras praeterferri* preko zasede priti; — *aciem* (Romanorum); — *in tot malis* kljub; — *immota* nepremično; — *maxime praeter spem omnium* in sicer kar je bilo najmanj pričakovati; — *velites* lahkooboroženi (kot poseben oddelek manipula); — *verutum* (lahko) kopje; — *avertere* ... *fodiebant* pf. za enkratno, impf. za ponavljajoče se dejanje; — *avertere* nazaj zapoditi; — *fodere* zbadati; — *qua* = ubi; — *qua maxime vulnera accipiunt* kjer se jih najlažje rani; — *molli cute* (vzročno) ker je koža mehka.

LVI.

Trepidantes (elephantos) zbehan, *consternatos* in divjati proti komu; — *sui* lastne čete; — *haud dubiam fugam facere* očividni beg povzročiti; — *quo* s tem pa; — *fusa* razgnane, poražene; — *in orbem pugnare* (tvoreč krog) na vse strani se braniti; — *media Afrorum* (= Poenorum) *acie perrupere* so prodrli sredi skozi a. bojno vrsto; — *quae firmata erat* ki so jo tvorile; — *flumine interclusis* (dat.) vzročno; — *prae* vzpričo; — *decernere* (= discernere) razločiti, preudariti; — *plures eruptiones factae* še večkrat so poskusili prodreti; — *gurges* vrtinec; — *inter cunctationem ingrediendi* (= dum cunctantur aquam ingredi) dočim si pomišljajo, ali naj gredo v vodo; — *passim sparsi* na vse strani razkropljeni; — *alii P. contendere* so hiteli v P.; — *audaciam alicui facere* dati komu pogum; — *intolerandus* neznosen; — *hostes* k insequendi; — *saucius* ranjen; — *traicerent* (Romani), *sensere* (Poeni); — *obstrepente pluvia* zaradi šumenja dežja; — *moveri* (refl.) ganiti se; — *quietis Poenis* ne da bi se P. ganili; — *tacito agmine* povsem tiho.

LVII.

Ex (časovno) po; — *perlatus est* se je razširil; — *ad urbem Romanam* (v vznesenem govoru) = ad u. Romam; — *infestis signis* gl. XLIV. 3. (Hanibal je bil tedaj med

Rimom in rimsko armado); — *quo* se nanaša na *auxilii*; — *ita territis* (iis) v tem splošnem strahu; — *fallere* (absol.) neopažen biti, gl. XLVIII. 5; — *quod desiderabatur* kar je bilo najnujnejše; — *in praesentia* za tedaj, v onih razmerah; *comitiis consularibus habitis* (le konzul ali diktator je smel voditi volitve konzulov); — *iterum* drugič; — *ut quaeque iis impeditiora erant* kedar jim je bil kak kraj težje dostopen; — *subveherent* (iter. konj.); — *emporium* trg, tržišče; — *opere magno* močne utrdbe; — *oppugnare* naskočiti; — *plurimum spei habere in aliqua re* najbolj zaupati; — *inceptum* (subst.); — *ad effectum* na uspeh; — *non fallere* opažen biti (v slov. aktivno); — *consul* (Scipio); — *agmen quadratum* gl. V. 16; — *saucius* = *vulneratus*; — *praesidium* = *castellum* (§ 6.); — *quietem sumere* privoščiti si mir; — *id* subjekt; — *frequentaverant* so se bili gosto naselili; — *accolae* (ki so v bližini tržišča stanovali); — *praesidii ad P. inpigre defensi* da se je posadka pri P. hrabro branila; — *arma arripere* naglo zgrabiti za orožje; — *agmina* posamezne gruče; — *acies* urejene vrste; — *ex altera parte ... in altera* na tej ... na oni strani; — *inconditus* neurejen, v neredu; — *dictum* ukaz; — *vi capere* v naskoku osvojiti; — *in tali re* ob taki priliki; — *scribentibus* zgodopisci; — *clades* grozovitost, grozno dejanje; — *omne exemplum ... in aliquem edere* vsakršna dejanja izvršiti nad kom.

LVIII.

Haud longi temporis quies kratek počitek; — *dubius* nezanesljiv; — *foeditatem Alpium* ta vihar primerja L. s tem, kar so hudega in groznega (foeditas) prestali pri prehodu čez Alpe; opisuje nam ga pa v obliki gradacije *primo ... consistere, dein ... consedere, tum vero ... torpere, tandem ... visum est*; — *in ipsa ora* naravnost v obraz; — *contra eniti* nasproti delati, upirati se; — *vertice intorti adfligebantur* zgrabil jih je vrtnec in vrgel ob tla; — *spiritum intercludere* jemati sapo; — *animam reciprocare sineret* ni dal dihati; — *caelum ingenti sono strepere* nebo buči od silnega grmenja; — *fragor* treskanje; — *ignes* = *fulmina*; — *capti auribus et oculis* vzelo jim je sluh in vid

(za trenotek); — *effuso imbre* ko se je ploha zlila; — *vis venti eo magis accenditur* tem hujši vihar nastane; — *quo deprensi erant* kjer jih je nevihta ujela; — *de integro* znova; — *explicare* razviti, *statuere* utrditi; — *perscendente vento et rapiente* ker je v. raztrgal in odnesel; — *aqua levatur* vodene pare se dvigajo; — *concresci* zgostiti se, zmrzniti; — *omnibus* (subst. neutr.); — *obrutus* zakopan; — *tanta vis frigoris* tako hud mraz; — *hominum strages* na tleh ležeči ljudje; — *se levare* vzdigniti se, vstati; — *nervi* žile, mišice; — *agitando (se)* z gibanjem, s hojo; — *tendere ad alienam opem* pri drugih pomoči iskati.

LIX.

Ad placentiam v bližino P.; — *detrectare* odkloniti, ogniti se; — *animi* srčnost; — *res Romana* Rimljani; — *propugnator* branitelj; — *confertos recepit* proleptično, prim. XXXIII. 3. *immobiles defixit*; — *accipere* slišati, zvedeti; — *pugna laxatur* boj pojema; — *raro ulla* redkokdaj katera; — *saeva* ljut, krvav; — *perniciēs* izguba; — *extendere in longum spatium* podaljšati; — *proelium accensum ingentibus animis* boj, ki se je začel s silovito drznostjo; — *dirimere* končati; — *pugna aequata erat* je ostal neodločen; — *dimidium eius* polovico toliko; — *iactura* zguba, žrtev; — *equestris ordinis* (gen. qual.); — *secundum* (časovno) po; — *concessit* se je umaknil; — *per insidias* zvijačno; — *intercipere* ujeti; — *ferme* večinoma, skoro vsi; — *ratus* trden, veljaven; — *cum iis* (Liguribus).

LX.

Dum . . . pripoved pretrgana v XXXII. 4. se nadaljuje; — *Emporias* pri 'adpellere classem' stoji navadno predlog ad, pri mestnih imenih pa redno akuz.; — *exercitum exponere* izkrcati; — *Romanae dicionis facere* spraviti pod rimsko oblast, gl. LIII. 5.; — *famam clementiae (sibi) conciliare* pridobiti si ime milosrčneža; — *in mediterraneis* (neutr.) v notranjem dežele, takisto *montanis* v goratih krajih; — *iam (k ferociore)* celo. Čim bolj oddaljeni od obrežja,

tem sirovejši so bili; — *societas armorum* bojna zveza (narodi, s katerimi so sklenili zvezo, so morali v slučaju vojske poslati pomožne čete); — *provincia* okraj, dežela (mu za delokrog odkazana); — *alienari* (ab aliquo) odtujiti se, odpasti; — *eundum* (esse sibi); — *in aciem eduxit* (copias); — *Romanus* poveljnik; — *visum* (est); — *rem gerere* bojevati se; — *non magni certaminis dimicatio fuit* bitka se je končala brez hudega boja; — *cum praesidio* in tudi (razun tega) posadka; — *principes* veljaki (španski); — *parvi pretii* malovreden, k *rerum*; — *supellex* pohištvo; — *vilis* po ceni, nič vreden; — *mancia* sužnji; — *castra* tabor pa; — *dito* 1. obogatiti koga; — *sed et* = sed etiam; — *carus* dragocen; — *gravis ferentibus* težko nositi.

LXI.

Fama accidit vest pride; — *mille* pri L. z genetivom!; — *ad primum adventum* bržko pridejo; — *occursurus* (iis); — *perditae res* poraz; — *iter avertere ad* kreniti proti; — *classicos milites* vojaki, ki so služili na ladjah; — *navales socii* gl. XLIX. 7.; — *vagi palantes* ki so se razšli in potikali; — *quod ferme fit* kar se običajno dogaja; — *ut* da namreč; — *neglegentia* brezbriznost; — *equitem passim dimittere* razposlati konjenico na vse strani; — *conpellere* napoditi; — *ad famam* ko je slišal; — *praefectus navis* poveljnik ladje, kapitan; — *animadvertere in aliquem* kaznovati koga; — *modicus* primeren; — *eo* (Scipione); — *aderat* je že prišel; — *hibernis* abl. k excito; — *toto agro cedit* prepustil celo pokrajino; — *cum* časovni veznik; — *Atanagrum urbem* k *compulsis* jih je nagnal v . . .; — *aliquem in ius dicionemque recipere* popolnoma podvreči; — *prope Hiberum* atribut k *Ausetanos*; — *et ipsos* (kakor preje tudi Hergeti); — *aliquem insidiis excipere* iz zasede napasti; — *nec alia ulla res quam* nič družega nego; — *fuit* je trajalo; — *raro umquam* redko kedaj; — *pluteus* premična, iz bičevja spletena in s kožami prevlečena obrambna streha; — *vinea* oblegalna koliba (z dvojno leseno in prepleteno streho, pod njo so oblegalci ali 'ovna' zaganjali v zidove ali pa jih podkopavali); — *operire* pokriti, zakriti; — *ea sola* (nix); — *nix tutamentum est ignibus* (dat.) sneg

jih je varoval ognja; — *ab hoste* k *coniectis*; — *pacti* potem ko so se zavezali plačati; — *talentis* (abl. pretii kakor pri glagolih *emere* in *vendere*); — *deduntur* (refl.) se udajo.

LXII.

Circa urbem v bližini mesta; — *prodigium* znamenje, prikazen; — *moveri in religionem* v verskem mišljenju se vznemiriti; — *temere* lahkoverno, nepremišljeno; — *in quis* (= in quibus) tako n. pr. — dopolni: *creditum est*; — *ingenuus infans* otrok svobodnih starišev; — *forum olitorium* (olus, i) zeliščni trg; — *forum boarium* živinski trg; — *triumphum clamasse* (notranji objekt), klical je: io triumphe; — *contignatio* (tignum) nadstropje; — *habitorum* (= habitantium) prebivalci; — *species* prikazen; — *de caelo affulgere* zasvetiti se na nebu; — *hastam* v Lanuviju so po božje častili neko sulico kot simbol boginje Junone; — *corvus* krokar; — *pulvinar* blazina (na kateri počiva boginja, kedar pride v svoje svetišče); — *hominum specie* ljudem podobne prikazni; — *visos* (esse) subjekt je treba povzeti iz *hominum specie*; — *nec cum ullo* in z nikomur; — *lapidibus pluit* kamenje dežuje; — *Caere* v C.; — *sortes extenuatas* proroške deščice so se skrčile. (Nanje so napisali razne besede ali izreke, jih zmešali in iz izžrebane skleпали na prihodnost); — *vigil* vojak na straži; — *vagina* nožnica; — *libros* (Sibyllinos) *adire* pogledati v knjige; — *quod* kar to zadeva, da; — *novemdiale* = novem dierum; — *edictum* (est) zapovedati; — *subinde* odslej; — *aliis* (prodigiis) *procurandis* dativ k *operata fuit*, gl. XLVI. 3.; — *operata fuit* je imela opraviti; — *iam primum omnium* predvsem pa; — *urbs lustrata est* (z darili in svečanimi sprevodi, da so očistili mesto in potolažili bogove); — *hostia* živinče (za spravno žrtev); — *maiores* starejše, nasprotje *lactentes* (še dojne); — (eis) *diis, quibus editum est*, (ut caederentur); *edere* določiti, zapovedati; — *pondo* (subst. indecl.) funt; *auri pondo* približno 1000 K; — *matronae* (subjekt); — *lectisternium* (lectus blazina, sterno) pogoščenje bogov; njih kipe so položili na blazine in pred nje postavili mizice z jedili; — *supplicatio* prošnji dnevi, (ki so jih obhajali z obhodi in prosili božanstvo, da odvrne nevarnost); —

nominatim po imenu, posebej; — *universo populo* dat. k *indicta* (est); — *Genio* (populi Romani) bog varuh, (ki ga ima cel narod in dežela prav tako kakor posameznik); — *vota suscipere* zaobljubiti se (v imenu države); — *in decem annos* za deset let; — *stetisset* = mansisset; — *animos religione levare* rešiti, oprostiti božjega strahu.

XLIII.

Sorte evenerant pripadem po žrebu, gl. XVII. 1.; — *edictum et litteras* pismeno naročilo; — *ad consulum* (Sempnium); — *hic* tukaj (v Aiminu), *in provincia* (ne v Rimu, kakor je bilo običajno); — *certamina* prepiri; — *consul* kot konzul (l. 223. premagavši Insubre); — *qui abrogabatur* ki so mu ga hoteli odvzeti; — *de triumpho* (tega mu je bil narod dovolil, senat pa odrekel); — *legem ferre* zakon predlagati; — *uno patrum* (= ex patribus) en sam; — *patres* je častni naslov senatorjev; — *navis est trecentarum amphorarum* ladja ima 300 amfor; *amphora* (posoda, vrč) = 26 $\frac{1}{4}$ litra; — *aliquid satis habere* smatrati, da kaj zadostuje; — *vectare* (frequent. k vehere) dovažati, voziti; — *quaestus omnis* vsakovrstno trgovanje; — *patribus* k *indecorus* (nedostojen, neprimeren); — *res agitur* vprašanje se razpravlja; — *per summam contentionem* v skrajni razburjenosti; — *suasor legis* predlagalec; — *favor* naklonjenost, priljubljenost; — *inde* potem; — *auspiciis ementiendis* (abl. instr.) napačna znamenja napovedati ali pa ona, ki so se prikazala, za neveljavna spoznati in zato nova zahtevati. Noben konzul ni smel zapustiti mesta in prevzeti vrhovnega poveljništva armade, predno niso avgurji potrdili znamenj; — *Latinarum feriarum mora* zamuda povzročena po latinskih praznikih. (Takisto ni smel konzul po nastopu svojo službe zapustiti mesta, dokler ni določil in završil lat. praznikov in opravil svečanostne daritve lacijskemu Jupitru; — *consularia impedimenta* ovire, kakor so jih delali konzulom; — *retenturos* (esse) subjekt: patres; — *itinere simulato* navidezno kakor na potovanje; — *privatus* kot zasebnik (ne da bi bil popreje postavno nastopil svojo službo); — *aliquid palam fit* se razglasi; — *novam iram alicui movere* znova razsrditi koga; *insuper* (pleonasmus); — *consulem* predikatno, dopolni subjekt: eum;

— *ante* l. 223; — *inauspicato* (abl. abs.) = falsis auspiciis, kajti Flaminij je bil sicer odredil avspicije, toda avguri jih niso pripoznali; — *conscientiā spretorum* (deorum atque hominum) zavedajoč se, da jih je razžalil; — *nuncupatio votorum* (javno in slovesno) proglašenje zaobljub; — *dies initi magistratus* dan nastopa službe; — *Latinas* (ferias); — *auspicato* prim. § 7. inauspicato; — *paludatus* ogrnjen z vojaškim plaščem v znak poveljniške oblasti; nasprotje: *togatus*; — *lixae modo* kakor vojaški branjevec (marketender); — *clam* ne da bi kdo vedel, *furtim* na skrivaj; — *solum vertere* tla zamenjati, oditi; pesniški izraz za in exilium ire; — *pro maiestate* visokosti primerno; — *videlicet* (v ironičnem smislu) kajpada, seveda; — *praetextam* (togam) s škrlatom obšita toga (kakor so jo nosili konzuli nastopajoč svojo službo); — *deversorium hospitale* gostilna, krčma; — *retrahendum* (s silo) nazaj prignati; — *praesentem* osebno; — *in deos hominesque* do bogov in ljudi (atribut k officiis); — *placet* (senatui) sklene; — *nihilo magis ... quam* prav tako nič ... kakor; — *movere aliquem* uplivati na koga; — *immolanti ei* (dat. incomm.) ko je žrtvoval; — *vitulus* tele; — *e manibus se proripere* izviti, iztrgati se iz rok; — *cruor* kri (iz ranjenega telesa), *sanguis* (v žilah se pretakajoča); — *respergere* (spargo) poškopiti; — *procul* v daljavi = pri bolj oddaljenih, nasprotje k *circumstantes*; — *quid trepidaretur* (k ignaros) kaj da pomeni to tekanje; — *in omen aliquid accipere* smatrati kaj za znamenje; — *frames, -itis* steza; via vožnja pot, cesta; — *excercitus duci est coeptus* anakolut namesto exercitum ducere coepit (Flaminius).

